

EduAkademia.pl

prace naukowe na zlecenie

Przykładowa-praca-licencjacka-153

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

Turystyka kulturowa jako składnik oferty turystycznej wybranych miast i wsi Turcji

SPIS TREŚCI

Wstęp

4

Rozdział I Turystyka kulturowa i jej znaczenie

5

1.1.	Kultura a turystyka	5	
1.2.	Historia podróżowania a turystyka kulturowa	6	
1.3.	Definicja turystyki kulturowej	7	
1.4.	Formy turystyki kulturowej	8	
1.5.	Typologia turystów kulturowych	9	
1.6.	Rola turystyki kulturowej	11	
Rozdział II			
Turystyka w Turcji			13
Rozdział III			
Położenie geograficzne, przyroda i klimat Turcji			16
3.1.	Położenie geograficzne	16	
3.2.	Flora i fauna	19	
3.3.	Klimat	20	
Rozdział IV			
Charakterystyka wybranych miast i wsi Turcji			21
4.1.	Stambuł- kulturowa stolica Turcji	21	
4.1.1.	Opis miasta	21	
4.1.2.	Położenie Stambułu	22	
4.1.3.	Historia miasta	23	
4.2.	Polonezköy - polska wieś w Turcji		

25

4.3.

Kapadocja – jeden z najstąnniejszych cudów krajobrazowych

26

4.4.

Starożytne miasto Turcji- Efez

27

4.5.

Şirince – malownicza wioska słynąca z wina

29

Rozdział V

Zagospodarowanie turystyczne w wybranych miastach i wsiach Turcji

31

5.1.

Sambuł

31

5.1.1. Baza noclegowa

31

5.1.2. Baza gastronomiczna

31

5.1.3. Komunikacja miejska i transport

32

5.1.4. Baza towarzysząca

32

5.2.

Polonezköy

33

5.3.

Kapadocja

34

5.4. Okolice Efezu

34

5.5.

Şirince

35

Rozdział VI

Walory antropogeniczne i ciekawe miejsca

36

6.1.

Sambuł

36

6.2.

Polonezköy

38

6.3.

Kapadocja

39

6.4.

Efez

40

6.5.

Şirince

41

Rozdział VII

Muzea, galerie, wydarzenia kulturalne

42

Turystyka kulturowa w wybranych miejscowościach Turcji w ocenie turystów 46

8.1. Badanie ankietowe wśród Polaków

46

8.2. Badanie ankietowe wśród obcokrajowców

54

Zakończenie

64

Bibliografia

65

Spis ilustracji

66

Spis map

67

Spis tabel

67

Spis wykresów

68

Streszczenie

69

Wstęp

Turcja od wieków inspirowała podróżników z Europy swoim pięknem przyrody, orientalną kulturą oraz zabytkami architektury i sztuki. XIX-wieczni przybysze z Zachodu upodobali sobie przede wszystkim Stambuł, jako miasto egzotyczne i tajemnicze zarazem, łączące wschód z Europą. Dopiero wraz z rozwojem turystyki w XX w. zaczęto odkrywać walory naturalne Turcji (począwszy od lat 80.), a w szczególności idealny klimat do wypoczynku, co dziś uwidacznia się w niezwyklej popularności Turcji jako destynacji turystycznej.

Głównym celem pracy dyplomowej jest ukazanie znaczenia turystyki kulturowej na przykładzie wybranych miejscowości tureckich i ukazania faktu, iż kultura jaką reprezentuje dane miasto czy wieś może być atrakcyjna dla podróżujących. W poniższej pracy została poruszona kwestia turystyki kulturowej jako formy, która zdobywa coraz większą ilość zwolenników. Przykład Turcji wydaje się być jak najbardziej odpowiedni, jest to kraj, który posiada ogromny potencjał w tym zakresie – liczne zabytki, starożytne miasta, muzea, galerie sztuki, a ilością festiwali bez wątpienia może konkurować z państwami zachodnimi. Wybór kraju

opisywanego w pracy nie był przypadkowy, ponieważ to właśnie w Turcji znajdowało się niegdyś centrum kultury helleńskiej w miejscach takich jak Efez, Milet, Troja czy Pergamon. Ponadto autorka w trakcie swojego półrocznego pobytu na wymianie studenckiej w Stambule, miała okazję poznać turecką kulturę oraz podróżować po Turcji, a owocem tego wyjazdu ma stać się poniższa praca licencjacka. Praca ma układ problemowy, składa się z ośmiu rozdziałów. Rozdział pierwszy jest krótkim wprowadzeniem w tematykę pracy.

Wyjaśnia on zależność między kulturą a turystyką, przedstawia zarys historii podróży o podłożu kulturowym. Następnie opisuje znaczenie turystyki kulturowej dawniej

i współcześnie, definiuje ją oraz przedstawia jej formy i rodzaje. Ukazuje również podstawowy podział turystów kulturowych, kładąc nacisk przede wszystkim na różnice pomiędzy turystą masowym a turystą typowo ukierunkowanym na poznawanie kultury. Drugi rozdział przybliża ogólne informacje dotyczące rynku turystycznego w Turcji, z których

wynika, iż kraj ten jest bardzo chętnie odwiedzany przez turystów, zwłaszcza Niemców i Rosjan.. Trzeci rozdział skupia się na opisie Turcji, położeniu geograficznym wraz

z podziałem na regiony, klimacie oraz środowisku naturalnym. Czwarty to charakterystyka poszczególnych miast i wsi tureckich, które według autorki są atrakcyjne pod względem kulturowym. Jako pierwszy został opisany Stambuł, następnie Polonezköy, rejon Kapadocji, Efez oraz niegdyśiejsza grecka wioska – Şirince. W piątym rozdziale opisano zagospodarowanie turystyczne w miejscach wyszczególnionych w poprzednim rozdziale, uwagę poświęcono bazie noclegowej, gastronomicznej, komunikacyjnej oraz towarzyszącej .

4

W szóstym poruszono kwestię walorów antropogenicznych i ciekawych miejsc, a w siódmym zwrócono uwagę na życie kulturalne wybranych miast Turcji z naciskiem na muzea, galerie sztuki oraz wszelkiego rodzaju festiwale. W ostatnim rozdziale zostało przedstawione badanie ankietowe na temat turystyki kulturowej w Turcji, przeprowadzone wśród Polaków i obcokrajowców, wykresy oraz analiza wyników i ich podsumowanie. Praca jest oparta na obserwacjach autorki oraz materiałach źródłowych tj. literatura, artykuły w czasopismach turystycznych oraz zdjęcia. Poza tym w pracy ujęto badanie ankietowe, co pozwoliło na dogłębną analizę turystyki kulturowej w Turcji. Ponadto zostały przedstawione statystyki Ministerstwa Kultury i Turystyki Turcji odnośnie przyjazdów turystów zagranicznych.

Rozdział I

Turystyka kulturowa i jej znaczenie

1.1. Kultura a turystyka

Słowo kultura pochodzi od łacińskiego zwrotu *cultus agri* („uprawa ziemi”)¹.

Istnieje wiele różnych definicji kultury, w zależności od dziedziny wiedzy, przez którą jest rozpatrywana (czym innym jest dla socjologa, archeologa czy antropologa). Jest więc pojęciem niejednoznacznym i złożonym. Najczęściej jednak kultura pojmowana jest jako całościowy dorobek cywilizacji, dzielącego się na kulturę materialną i niematerialną².

Kultura materialna obejmuje wszelkie fizyczne wytwory człowieka (przedmioty użytkowe, narzędzia, przedmioty codziennego użytku). Kultura niematerialna (duchowa) dotyczy osiągnięć ludzi w dziedzinie sztuki, filozofii, religii oraz przekazywania pewnych wzorców moralnych, wierzeń, obyczajów z pokolenia na pokolenie w danej społeczności.

Istnieje niewątpliwie związek kultury z turystyką: „Turystyka jest uznawana za funkcję, element i przekaz kultury oraz czynnik przemian kultury(...) Turystyka chroni i popularyzuje dobra kulturowe, kultura zaś inspiruje rozwój turystyki”³. Dzięki podróżom turystycznym dochodzi do kontaktów międzykulturowych, następuje konfrontacja poglądów na temat danego kraju i jego mieszkańców z rzeczywistością⁴. W trakcie takich spotkań turysta może wiele się nauczyć, nie tylko o odmiennej kulturze, ale również o sobie i własnej tożsamości kulturowej. Turystyka może pomóc przy odbudowie lub rekonstrukcji danego obiektu zabytkowego lub nagłośnić pewne problemy z jakimi mogą borykać się właściciele muzeów

¹<http://pl.wikipedia.org/wiki/Kultura> (data:11.02.2013).

²T. Jędrusiak. Turystyka kulturowa. PWE, Warszawa 2008, s.12-13.

³Tamże s.13.

⁴J. Ćwiklińska, Turystyka i kultura- od komercjalizacji do dialogu kultur, [w:], Kultura i turystyka – razem ale jak?, pod red. A. Stasiaka, Wyd. WSTH, Łódź 2009, s.18.

5

czy zabytków. Kultura zaś wpływa na rozwój branży turystycznej, zapewniając ogromne zyski dla hoteli, linii lotniczych oraz branży gastronomicznej. Turystyka kulturowa dotyczy więc ścisłej zależności kultury i turystyki.

1.2. Historia podróżowania a turystyka kulturowa

Pierwsze podróże człowieka stricte o podłożu turystycznym miały miejsce już w czasach starożytnych - w Starożytnym Egipcie, Grecji oraz Rzymie. W epoce średniowiecza organizowano pielgrzymki do miejsc świętych. Momentem przełomowym w odkrywaniu świata był okres Wielkich Podróż Geograficznych, a następnie XIX, XX i XXI wiek, kiedy nastąpił olbrzymi postęp techniki, rozwój transportu oraz nowoczesnych technologii.⁵ Miejsce turystyki kulturowej jest niewątpliwie ważne w historii turystyki, jak i współcześnie, można stwierdzić, że jest to najstarsza forma turystyki⁶, gdyż motywami pierwszych podróżnych była chęć poznania, ciekawość, żądza wiedzy - „ W Starożytnym Egipcie ludzie przemieszczali się, aby brać udział w obchodach świąt religijnych oraz podziwiać ogromne budowle, zwłaszcza piramidy. Cele religijne dominowały w podróżach podejmowanych przez starożytnych Greków, którzy udawali się głównie do wyroczni w Delfach oraz świątyni Zeusa w Olimpii”.⁷ W latach 50. XX wieku nastąpił gwałtowny rozwój turystyki masowej (głównie wypoczynkowej do modnych kurortów nadmorskich- fot.1-2), jednak wraz z

negatywnym wpływem tego rodzaju turystyki na środowisko, a co za tym idzie kształtowaniem się turystyki alternatywnej (bliższej natury, organizowanej samodzielnie), współcześnie turystyka kulturowa stała się coraz bardziej popularna.

Fot.1-1. Piramidy w Gizie

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:All_Gizah_Pyramids.jpg

5<http://pl.wikipedia.org/wiki/Turystyka> (data: 11.02.2013).

6<http://grupa.turystykakulturowa.org> (data: 11.02.2013).

7<http://pl.wikipedia.org/wiki/Turystyka> (data: 11.02.2013).

6

Fot.1-2. Lazurowe Wybrzeże- przykład turystyki masowej

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Nice-OperaPlage2-20071102>

1.3. Pojęcie turystyki kulturowej

Turystyka kulturowa jest pojęciem bardzo złożonym, istnieje wiele różnych definicji, które opisują ją w ujęciu wąskim lub szerszym (uniwersalnym- pojmowanie turystyki jako spotkania kultur).⁸ Jednym z najtrafniejszych określeń jest poniższa definicja:

Turystyka kulturowa obejmuje podróżowanie, którego podstawowym motywem jest dziedzictwo kulturowe. Dziedzictwo pojmowane jest w tym przypadku w dwojaki sposób: 1) dziedzictwo sensu stricto, obejmujące zabytki oraz dzieła sztuki - kultura w tym sensie jest ściśle związana z historią ogólną i historią sztuki; 2) dziedzictwo w ujęciu szerszym z uwzględnieniem elementów takich jak: życie codzienne, nauka i technika (fabryki, urządzenia), środowisko geograficzne (krajobrazy i ich interpretacje, sposoby użytkowania przestrzeni dawniej i dziś), literatura poświęcona różnym regionom, kuchnia traktowana jako sztuka życia itd. [Barbier B., 2005, s. 96] 9.Turystyka kulturowa (ang. cultural, heritage tourism¹⁰) jest więc niczym innym jak podróżowaniem poza miejsce zamieszkania, którego celem jest obcowanie z odmienną kulturą, zwiedzanie zabytków architektury i sztuki, muzeów, skansenów, obiektów kultu religijnego, obiektów przemysłowych, udział w wydarzeniach kulturalnych, kontakt z ludnością lokalną, smakowanie kuchni regionalnej.

Głównym motywem jest rozwój osobisty, pogłębienie wiedzy, chęć przeżycia nowych doświadczeń oraz zdobycia informacji na temat danego kraju oraz jego mieszkańców¹¹.

8A.Mikos von Rohrscheidt, Turystyka kulturowa- wokół definicji, www.turystykakulturowa.org, Nr 1/2008 (Listopad 2008) , s. 10.

9Tamże, s. 9.

10T. Jędrzyśiak. Turystyka kulturowa....., s. 9. 11Tamże, s. 7-10.

7

1.4. Rodzaje i formy turystyki kulturowej

W turystyce kulturowej występuje podział na rodzaje, które następnie dzielą się na formy.

Trzy główne rodzaje, które możemy wyróżnić to:

- turystyka kultury wysokiej
- turystyka edukacyjna
- powszechna turystyka kulturowa

Tab.1. Klasyfikacja rodzajów i form turystyki. Źródło: Mikos v. Rohrscheidt, Turystyka Kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy, Wyd. GWSHM Milenium, Gniezno,2008, s. 52, <http://grupa.turystykakulturowa.org> (data:12.02.2013).

8

1.5. Typologia turystów kulturowych

W ramach turystyki kulturowej, ze względu na stopień zainteresowania i kontaktu z kulturą możemy wyróżnić następujące typy turystów¹²:

- Turysta zorganizowany masowy – uczestniczy w wyjazdach zorganizowanych, najczęściej ogląda dany kraj zza szyby autokaru, nie dąży w jakikolwiek sposób do kontaktu z odmienną kulturą, „pozostaje w swojskim mikroświecie klimatyzowanego hotelu, autokaru

i grupy, z którą podróżuje”¹³ Ten rodzaj turysty wiąże się z mechanizmem tzw. bańki środowiskowej¹⁴, bezpiecznej przestrzeni, która izoluje od rzeczywistości. Według tej koncepcji turysta przebywa w sztucznym świecie (hoteli, autostrad, komercyjnych atrakcji stworzonych dla turystów, które mają niewiele wspólnego z lokalną kulturą), z dala od tubylców i ich życia codziennego. Turysta zorganizowany masowy często narzuca swoje obyczaje ludności przyjmującej.

- Turysta indywidualny masowy – podobnie jak turysta zorganizowany masowy, korzysta on z biur podróży przy organizowaniu wypoczynku. Jednak jest on w pewnym stopniu zainteresowany kulturą odwiedzanego kraju i jest w stanie czasem podróżować samodzielnie.

- Odkrywca (explorer) – samodzielnie organizuje swoją podróż, zależy mu na kontakcie z odmienną kulturą, jest w stanie zrezygnować z części swoich wygod, ale nie chce całkowicie zintegrować się z kulturą ludności autochtonicznej.

- Drifter (często określany jako backpacker) – nie uczestniczy w zorganizowanych formach turystyki, często porusza się autostopem lub komunikacją miejską, śpi na plaży lub korzysta z gościny mieszkańców. Wchodzi w głęboką interakcję z ludnością lokalną i ich kulturą.

12Klasyfikacja turystów zaproponowana przez E. Cohena. Anna Dłużewska, Społeczno -kulturowe dysfunkcje turystyczne w krajach islamu, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego 2009, s. 28 – 30.

13J. Ćwiklińska, Turystyka i kultura- od komercjalizacji do dialogu kultur, ..., s.12.

14Tamże, s. 11.

9

Fot. 1-5. Autostopowiczki w Nowej Zelandii, 2006

Źródło: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Elsa_amylin_kiwi_experience-2006-11-28.jpg

Fot.1-6. Backpacking „miejski”

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Urban_backpacking.jpg

Typowy turysta kulturowy posiada wykształcenie średnie lub wyższe, jest mieszkańcem dużej aglomeracji, wykazuje duże zainteresowanie kulturą, sztuką, historią danego miejsca, pragnie poszerzać swoją wiedzę i horyzonty. Ponadto jest otwarty na nowe doświadczenia, ciekawy, towarzyski, cechuje go ekstrawersja¹⁵.

15T. Jędrzyak. Turystyka kulturowa.....

s. 23 – 24.

10

1.6. Rola turystyki kulturowej

Turystyka kulturowa jest obecnie jedną z najprężniej rozwijających się form turystyki, zwłaszcza w Europie, która jest uznawana za kolebkę kultury. Obecnie 70 % wpływów branży turystycznej pochodzi z turystyki kulturowej¹⁶. Unia Europejska wspiera rozwój turystyki kulturowej, podobnie jak Światowa Organizacja Turystyki (UNWTO)

oraz Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO). Wszystkie te organizacje dostrzegają znaczącą rolę turystyki kulturowej w rozwoju przemysłu turystycznego¹⁷.

O rozwoju turystyki kulturowej świadczy m.in. dokument Tourism 2020 – Vision, który został wykonany przez Światową Organizację Turystyki, na podstawie bieżących trendów

w turystyce. Można z niego wywnioskować spore zainteresowanie turystyką kulturową oraz fakt, iż model 3 E- (ang. entertainment, excitement, education – rozrywka, ekscytacja, edukacja) zaczął wypierać powszechny model 3 S (ang. sea, sun, sand – morze, słońce, piasek)¹⁸.

Fot.1-7. Zatłoczona plaża w Kołobrzegu w czasie sezonu urlopowego- przykład modelu 3S

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Beach_in_Kołobrzeg_2.jpg

16T. Jędrzyak. Turystyka kulturowa. PWE, Warszawa 2008,s. 7.

17Tamże, s.10.

18<http://grupa.turystykakulturowa.org> (data: 12.02.2013).

11

Fot.1-8. Turystyka miejska jako forma 3E na przykładzie Wiednia Źródło:
http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Graben_Vienna_Sept_2006.jpg

Fot.1-9. Turyści przed wejściem do bazyliki św. Jana w Efezie- model 3E Źródło: opracowanie własne

Turystyka w Turcji

Turystyka jest najprężniej rozwijającą się gałęzią gospodarki w Turcji, o czym świadczą liczne statystyki i wysokie miejsca w rankingach. W 2009 r. Turcja znalazła się w pierwszej dziesiątce najchętniej odwiedzanych krajów przez turystów zagranicznych¹⁹. W 2012 r. Turcję odwiedziło 31 782 832 turystów (Tab.2), tym samym potwierdzając tendencję wzrostową w stosunku do lat ubiegłych.

DISTRIBUTION OF FOREIGNERS ARRIVING IN TURKEY BY YEARS AND MONTHS

YEARS

RATE OF CHANGE (%)

MONTHS

2010

2011

2012*

2011/2010

2012/2011

JANUARY

809 974

975 723

981 611

20,46

0,60

FEBRUARY

953 848

1 079 505

997 571

13,17

-7,59

MARCH

1 414 616

1 617 782

1 460 563

14,36

-9,72

APRIL

1 744 628

2 290 722

2 168 715

31,30
-5,33
MAY
3 148 337
3 283 125
3 232 926
4,28
-1,53
JUNE
3 500 024
3 780 637
3 882 592
8,02
2,70
JULY
4 358 275
4 597 475
4 571 389
5,49
-0,57
AUGUST
3 719 180
4 076 783
4 470 202
9,62
9,65
SEPTEMBER
3 486 319
3 923 546
3 991 415
12,54
1,73
OCTOBER
2 840 095
3 039 754
3 050 981
7,03
0,37
NOVEMBER
1 491 005
1 596 295
1 631 647
7,06
2,21
DECEMBER
1 165 903
1 194 729
1 343 220
2,47
12,43

TOTAL
28 632 204
31 456 076
31 782 832
9,86
1,04

Tab.2. Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Turcję w latach 2010- 2012

Źródło: <http://www.kultur.gov.tr>

Największe natężenie turystów przypada na okres letni, w szczególności w lipcu i sierpniu, chociaż w czerwcu i wrześniu również zauważamy wysokie zainteresowanie Turcją ze strony obcokrajowców. Najczęściej odwiedzanymi miastami w okresie urlopowym według Ministerstwa Kultury i Turystyki Turcji są : Antalya, Sztambuł, Muğla i Edirne²⁰. Największą liczbę odwiedzanych obcokrajowców w 2012 r. (tab.3) stanowią Niemcy (15,82%) na drugim miejscu są Rosjanie (11,33%) a na trzecim Anglicy (7,73%). Następne miejsca w tabeli zajmują: Bułgaria, Gruzja, kraje Beneluxu, Iran, Francja, USA oraz Syria. Polacy znaleźli się na dziesiątym miejscu w tabeli (tab.4).

19A. Gąsior , Tureckie wakacyjne przeboje, Rynek turystyczny, 4/2011, s. 26.

²⁰<http://www.kultur.gov.tr>

13

DISTRIBUTION OF FOREIGNERS ARRIVING IN TURKEY BY NATIONALITIES IN 2010-2012(*) JANUARY-
DECEMBER (TOP TEN)

Countries
2012*
SHARE %
2011
SHARE %
2010
SHARE %

Germany
5 028 745
15,82
4 826 315
15,34
4 385 263
15,32
Russian Fed.
3 599 925
11,33
3 468 214
11,03
3 107 043
10,85
U.Kingdom
2 456 519
7,73
2 582 054
8,21
2 673 605
9,34
Bulgaria
1 492 073
4,69
1 491 561
4,74
1 433 970
5,01
Georgia
1 404 882
4,42
1 152 661
3,66
1 112 193
3,88
Netherlands
1 273 593
4,01
1 222 823
3,89
1 073 064
3,75
Iran
1 186 343
3,73

1 879 304
5,97
1 885 097
6,58
France
1 032 565
3,25
1 140 459
3,63
928 376
3,24
U.S.A
771 837
2,43
757 143
2,41
642 768
2,24
Syria
730 039
2,30
974 054
3,10
899 494
3,14
Others
12 806 311
40,29
11 961 488
38,03
10 491 331
36,64

Total
31 782 832
100,00
31 456 076
100,00
28 632 204
100,00

Tab.3. Pierwsza dziesiątka narodowości, które najczęściej odwiedziły Turcję w latach 2010-2012

Źródło: <http://www.kultur.gov.tr>

YEARS

SHARE (%)

NATIONALITY

2010
2011
2012*
2010
2011
2012*

Germany
4 385 263
4 826 315
5 028 745
15,32
15,34
15,82
Austria
500 321
528 966
505 560
1,75
1,68
1,59
Belgium
543 003
585 860
608 071
1,90
1,86

1,91
Denmark
314 446
369 867
391 312
1,10
1,18
1,23
Finland
143 204
186 562
195 083
0,50
0,59
0,61
France
928 376
1 140 459
1 032 565
3,24
3,63
3,25
Netherlands
1 073 064
1 222 823
1 273 593
3,75
3,89
4,01
U.Kingdom
2 673 605
2 582 054
2 456 519
9,34
8,21
7,73
Ireland
111 065
118 620
110 863
0,39
0,38
0,35
Spain
321 325
300 084
278 164
1,12
0,95
0,88

Sweden
447 270
571 917
617 811
1,56
1,82
1,94
Switzerland
271 139
328 825
354 461
0,95
1,05
1,12
Italy
671 060
752 238
714 041
2,34
2,39
2,25
Iceland
6 476
6 156
5 797
0,02
0,02
0,02
Luxembourg
11 262
13 286
14 034
0,04
0,04
0,04
Portugal
53 373
52 319
46 606
0,19
0,17
0,15
Greece
670 297
702 017
669 823
2,34
2,23
2,11
Czech Rep.

174 426
223 369
223 986
0,61
0,71
0,70

Poland
428 275
486 319
428 440
1,50
1,55
1,35

Hungary
90 944
103 918
94 409
0,32
0,33
0,30

Norway
299 405
375 502
406 879
1,05
1,19
1,28

Slovakia
91 765
122 088
126 974
0,32
0,39
0,40

EUROPE OECD
14 209 364

15 599 564
15 583 736
49,63
49,59
49,03

Tab. 4. Wykaz narodowości europejskich, które najczęściej odwiedziły Turcję w latach 2010-2012

Źródło: <http://www.kultur.gov.tr>

14

Turcja stanowi niezwykle interesującą destynację turystyczną, ze względu na swoje liczne walory naturalne i antropogeniczne oraz rozwiniętą bazę noclegową i gastronomiczną. W Turcji rozwija się przede wszystkim turystyka wypoczynkowa, głównie nad Morzem Egejskim i Śródziemnym. Popularnością cieszy się również turystyka aktywna, a szczególności sporty wodne tj. nurkowanie, pływanie, żeglarstwo oraz rafting²¹. Turyści uprawiają również wspinaczkę górską, loty ze spadochronem oraz latanie balonem (np. nad baśniowym krajobrazem Kapadocji). Turcja posiada także idealne warunki do uprawiania golfa, przede wszystkim w regionie Belek²². Kraj wykazuje ogromny potencjał w zakresie turystyki kulturowej, zarówno jeśli chodzi o bogatą historię, słynne miasta antyczne oraz zabytki architektury i sztuki jak i o kulturę ludności lokalnej – smaczną kuchnię, obyczaje oraz rzemiosło. Wycieczki objazdowe po Turcji oraz wycieczki fakultatywne oferowane przez biura podróży cieszą się również nieustanną popularnością, w szczególności, iż wiele ciekawych miejsc znajduje się w pobliżu kurortów.

Fot. 2-1. Głowa Meduzy w Świątyni Apollina w Didim. Źródło: opracowanie własne

21W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Sztambuł i Pamukkale,....,s. 26-27.

22Tamże, s. 27.

15

Rozdział III

Położenie geograficzne, przyroda i klimat Turcji

3.1. Położenie geograficzne

Turcja położona jest na półwyspie Azja Mniejsza (inaczej zwana Anatolią), a częściowo

również w Europie (3%), między 35 a 42 stopniem długości wschodniej²³. Graniczy z siedmioma państwami: na północnym zachodzie z Bułgarią i Grecją, na wschodzie z Armenią, Gruzją i Iranem oraz na południowym wschodzie z Irakiem i Syrią. Półwysep Azja Mniejsza oblewany jest przez Morze Czarne i Morze Marmara od strony północnej, Morze Egejskie od zachodniej a Morze Śródziemne od południowej. Linia brzegowa wraz z wyspami wynosi 8330 km. Powierzchnia kraju liczy 780 000 km² ²⁴. Obszar Turcji to liczne łańcuchy górskie – najważniejsze to Góry Pontyjskie i Taurus²⁵. Najwyższe szczyty górskie to Góra Ararat (5165 m. n.p.m.) oraz Góra Olympus (2543 m. n.p.m.)²⁶.

Map.1. Mapa topograficzna Turcji. Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Turkey_topo.jpg

23M.Shkolnik., Twój przewodnik Michael' s – Turcja, Wyd. EUROPA 1995, s. 22.

24S. Swan., Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia, Wyd. Hachette 2003, s. 12-13.

25W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Sztambuł i Pamukkale, Wyd. Bezdroża 2011, s. 13.

26T. Brosnahan. Turcja część zachodnia. Wyd. Pascal 1994, s. 32.

16

Turcję można podzielić na siedem regionów geograficznych a zarazem klimatycznych²⁷:

- Region Marmara obejmujący wschodnią Trację od Edirne do Sztambułu, półwysep Gelibolu i południowe wybrzeże Morza Marmara.
- Region Egejski – wyżyna obejmująca swym zasięgiem wybrzeża Morza Egejskiego. Najważniejsze miasta to Izmir i Aydın.
- Anatolia Środkowa (Centralna) – rejon wyżynny, otoczony pasmami górskimi. Główne miasta to: Ankara, Konya, Eskişehir, Kayseri.
- Region Śródziemnomorski – rozciąga się w południowej części Anatolii, rejon górzysty. Największe miasta: Antalya, Adana.

- Region Morza Czarnego (Region Czarnomorski) – zajmuje prawie całą północną Anatolię na wschód od Regionu Marmara. Główne miasta: Trabzon, Samsun, Şile, Amasya.
- Wschodnia Anatolia – głównie obejmuje tereny wyżynno – górskie, w tym regionie znajduje się najwyższy szczyt Turcji – Ararat oraz największe jezioro – Van. Najważniejsze miasta: Erzurum i Diyarbakır.
- Anatolia Południowowschodnia – region tworzą przede wszystkim stepy, najważniejsze rzeki to Tygrys i Eufrat. Obszar składa się z 9 prowincji: Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şanlıurfa oraz Sırnak²⁸.

Map.2. Regiony Turcji. Źródło: <http://turcjawsandalach.pl/content/regiony-turcji>

27Twój przewodnik Michael' s – Turcja,, s. 22- 23

28<http://www.wirtualnaturcja.pl> (data:15.02.2013)

17

Fot. 3-1. Trabzon – Region Morza Czarnego. Źródło : fot. Hakan Pekgöz

Fot.3-2. Bodrum – widok od strony Zamku św. Piotra – Region Egejski

Źródło : opracowanie własne

18

3.2. Flora i fauna

Turcja posiada bardzo bogatą i różnorodną szatę roślinną (ilość występujących gatunków szacuje się na 11000). Występowanie danej rośliny zależy od regionu geograficznego

i klimatycznego. Region Morza Egejskiego i Śródziemnego charakteryzuje się roślinnością typową dla klimatu śródziemnomorskiego- występują tutaj gaje oliwne, drzewa figowe, lasy iglaste (głównie sosnowe i jodłowe), cedry, dęby, oleandry oraz bananowce (najczęściej uprawiane w szklarniach i na polach uprawnych). Można spotkać również drzewa palmowe, dzikie drzewa cytrusowe oraz wszelkiego rodzaju krzewy m.in. rododendrony i agawy²⁹.

Anatolia jest obszarem półpustynnym, gdzie występują stepy pokryte licznymi gatunkami kwiatowymi tj. mieczyki, len, kosaciec³⁰. Roślinność tego rejonu jest jednak mniej zróżnicowana niż w innych regionach, na wyżej położonych terenach przeważają lasy iglaste. Występują tu żyzne gleby wulkaniczne (zwłaszcza w okolicach Kayseri).W Turcji uprawia się winogrona, melony, arbuzy, cytryny, morele, brzoskwinie, buraki cukrowe, zboża, bawełnę, tytoń oraz figi. Ponadto kraj jest producentem oliwek, orzechów włoskich, laskowych, pistacjowych oraz herbaty (uprawianej przede wszystkim na wschodzie Turcji)³¹. Typowymi kwiatami występującymi w tym kraju są: tulipany, maki, krokusy, lilie oraz przebiśniegi.

Fauna Turcji podobnie jak flora charakteryzuje się bogactwem gatunków tj. niedźwiedzie, szakale, rysie, dziki, jelenie, sarny, wilki, wydry czy nieliczne lamparty. Zwierzętami hodowanymi są kozy oraz owce, a ponadto wielbłądy i bawoły domowe³². W Turcji występuje 440 gatunków ptaków –m.in. kuropatwy, wieszczki, orły, sępy, bociany oraz mewy (głównie nad Bosforem)³³. Wody obfitują w skorupiaki i ryby – tuńczyki, flądry, sardynki oraz inne gatunki, które nie posiadają polskich odpowiedników. Świat wodny jest reprezentowany także przez żółwie morskie i lądowe, foki, a nawet delfiny. W Turcji można spotkać jaszczurki, żmięje, węże, żaby, salamandry i skorpiony³⁴.

29W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Sztambuł i Pamukkale,...., s. 14.

30Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia..., s.22-23.

31<http://www.wirtualnaturcja.pl> (data: 18.02.2013).

32T. Brosnahan. Turcja część zachodnia..., s. 35-36.

33Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia..., s. 23.

34<http://www.wirtualnaturcja.pl> (data: 18.02.2013).

19

3.3. Klimat

Turcja jest położona w strefie klimatu podzwrotnikowego, który jest zróżnicowany ze względu na warunki geograficzne w danym regionie kraju. Występują więc różne odmiany tego klimatu – morski, kontynentalny, górski³⁵.

Klimat podzwrotnikowy morski występuje w Regionie Morza Egejskiego, Śródziemnego,

Morza Czarnego i Marmara. Charakteryzuje się on upalnym latem oraz ciepłą, łagodną zimą.

W Regionie Morza Marmara lato jest mniej upalne a zima chłodniejsza, co wiąże się

z występowaniem pośredniej formy klimatu między klimatem śródziemnomorskim a oceanicznym. Klimat obszaru Morza Czarnego jest najbardziej podobny do klimatu umiarkowanego- roczna suma opadów (781 mm) oraz wilgotność powietrza (72%) są tu najwyższe w kraju³⁶.

Klimat podzwrotnikowy kontynentalny jest typowy dla Anatolii. Lato jest suche i bardzo upalne, a zima mroźna, często z opadami śniegu.

Najbardziej surową odmianą klimatu podzwrotnikowego jest klimat górski, panujący na Wyżynie Armeńskiej. Lato jest chłodne a zima bardzo mroźna – nawet do 40°C. Region obfituje w opady, a w wyższych partiach gór śnieg może utrzymywać się nawet przez cały rok

Fot.3-3. Góra Ararat od strony tureckiej

Źródło: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:MountArarat.jpg>

35<http://www.wirtualnaturcja.pl> (data: 19.02.2013).

36T. Brosnahan. Turcja część zachodnia..., ..s. 35.
20

Rozdział IV

Charakterystyka wybranych miast i wsi Turcji

4.1. Sambuł – kulturowa stolica Turcji

4.1.1. Opis miasta

„If the Earth were a single state, Constantinople would be its capital.” (w polskim tłumaczeniu oznacza : Jeśli Ziemia byłaby pojedynczym państwem, Konstantynopol byłby jego stolicą) – Napoleon Bonaparte³⁷. Napoleon wymawiając te słowa niewątpliwie wiedział co mówi, to zdanie odnosi się do czasów kiedy Konstantynopol był wielką potęgą, ale i dziś jest ono aktualne. Wiele osób uważaambuł za niezwykle miasto, jako jedyne położone na dwóch kontynentach, gdzie Europa łączy się z egzotyką, a historia i kultura

z nowoczesnością. Pomimo tego, iż stolicą kraju jest Ankara,ambuł pełni rolę istotnej metropolii, jest największym miastem Turcji, najbardziej zaludnionym (nieoficjalne źródła szacują liczbę mieszkańców nawet na 20 mln), ośrodkiem handlowym, kulturalnym, głównym celem podróży turystycznych oraz największym

portem kraju³⁸

„ Miasto to symbol Orientu, ze swoją specyficzną atmosferą tajemniczości, egzotyką i wszystkimi większymi czy mniejszymi atrakcjami. Każdy z nas po zwiedzeniu Stambułu, szczególnie jego najstarszej części, po przepłynięciu statkiem przez Bosfor na azjatycką stronę, podczas której to podróży najlepiej widać wspaniałą panoramę dawnego Konstantynopola, sam dojdzie do wniosku, iż musi być to jedno z najpiękniejszych miast świata” ³⁹.

Fot.4-1. Widok na miasto i Bosfor z Wieży Galata. Źródło : opracowanie własne

37O. Ağyar, The Prince – dedicated magnificent work for Süleyman’s son, 2010, s. 3.

38T. Brosnahan. Turcja część zachodnia..., s.143.

39W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Stambuł i Pamukkale..., s.200.

21

4.1.2. Położenie Stambułu

Stambuł jest położony w Regionie Marmara, nad Bosforem, cieśniną, która oddziela Europę od Azji, jednocześnie łącząc Morze Marmara z Morzem Czarnym. Zachodnie dzielnice miasta leżą w Europie, a wschodnie w Azji. Europejską część Stambułu dzieli zatoka Złoty Róg na dzielnicę Beyoğlu (tzw. Nowe Miasto) na północy i na Stare Miasto na południu⁴⁰.

Fot.4-2. Sztambuł – miasto na dwóch kontynentach

Źródło : <http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Istanbul-satelite.jpg>

Stare Miasto obejmuje historyczne Bizancjum / Konstantynopol. Najważniejszą dzielnicą na tym obszarze jest Sultanaahmet, gdzie znajduje się wiele historycznych budowli, na czele z Błękitnym Meczetem i Hagią Sofią.

W obrębie Nowego Miasta, mieszczą się dawne osady - Galata i Pera. Poza tym w tej części miasta znajduje się Wieża Galata oraz Taksim - nowoczesna dzielnica Sztambułu. Część azjatycka oferuje zdecydowanie mniej atrakcji turystycznych niż europejska.

Ze względu na fakt, iż są tam położone głównie dzielnice mieszkalne - Üsküdar i Kadiköy⁴¹.

40 Twój przewodnik Michael' s – Turcja..., s. 67-68.

41 T. Brosnahan. Turcja część zachodnia..., s.150-151.

4.1.3. Historia miasta

Stambuł posiada niezwykle dorobek kulturowy i historyczny, na który bez wątpienia miała wpływ mnogość różnorodnych cywilizacji zamieszkujących ten obszar. Swoje piętno odcisnęli przede wszystkim Starożytni Grecy, Rzymianie a następnie Turcy otomańscy. Do dziś można podziwiać dzieła sztuki bizantyjskiej obok osmańskiej, które wzajemnie się uzupełniają tworząc współczesny wizerunek metropolii.

Według legendy, Stambuł został założony przez Greka, imieniem Bizas, który poszukując odpowiedniego miejsca na stworzenie nowego miasta- państwa (polis), udał się do wyroczni delfickiej, aby dowiedzieć się gdzie powinien je założyć. Uzyskana odpowiedź brzmiała – „Naprzeciw miejsca zamieszkałego przez ślepców”. Kiedy Bizas dotarł w okolice Bosforu, do osady po azjatyckiej stronie, dostrzegł zatokę Złotego Rogu i zrozumiał, że mieszkańcy osady muszą być ślepi, gdyż jej nie zauważyli. W ten sposób na brzegu zatoki powstało Bizancjum, to wydarzenie datowane jest na 657 r. p.n.e.⁴². W II w. n.e. miasto zostało podbite przez Rzymian, przemianowano je kolejno na – Bizancjum Augusta Antonina, następnie na Nowy Rzym, a później na Konstantynopol, który był stolicą cesarstwa bizantyjskiego przez 1123 lata. Konstantynopol był miastem bogatym, ośrodkiem kultury zachodu, w tym okresie jednym z najnowocześniejszych miast na świecie. W 1453 roku miał miejsce upadek Konstantynopola i jego podbój przez Mehmeda Zdobywcę. W ten sposób doszło do rozpoczęcia nowej ery w historii miasta – kościoły (na czele z Hagią Sofią) zostały zmienione w meczety, a miasto stało się stolicą Imperium Osmańskiego, przybierając nową nazwę – Istanbul⁴³.

Do XIX wieku Stambuł przeżywał rozkwit, powstawały nowe budowle (pałace, meczety), a miasto było ośrodkiem administracyjnym, handlowym i kulturalnym imperium. Niektórzy określali je mianem „Paryża Wschodu”, przyczyniło się do tego niewątpliwie uruchomienie międzynarodowego pociągu między Paryżem a Stambułem – Orient Expressu⁴⁴.

Po I wojnie światowej Imperium Osmańskie przestało istnieć, a kraj pogrążył się w kryzysie. Bohaterem narodowym został Kemal Atatürk, który przeobraził kraj w republikę i dokonał wielu reform (m.in. zastąpienie alfabetu arabskiego łacińskim). Przeniósł on stolicę Turcji do Ankarę, aby uchronić ją od niespodziewanych ataków i odciąć się od czasów, kiedy Turcja funkcjonowała jako imperium⁴⁵.

42T. Brosnahan. Turcja część zachodnia, s. 144-145.

43Twój przewodnik Michael' s – Turcja..., s. 63-64.

44T. Brosnahan. Turcja część zachodnia..., s. 149.

45Twój przewodnik Michael' s – Turcja..., s. 66.

Fot. 4-3. Zabytkowy tramwaj - Taksim

Źródło : http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Nostalgic_tram-Istanbul.JPG

Fot.4-4. Niedzielne popołudnie w dzielnicy Beyazit. Widok na bramę główną Uniwersytetu Stambulskiego.
Źródło : opracowanie własne

24

4.2. Polonezköy – polska wieś w Turcji

Polonezköy (w polskim tłumaczeniu – „Polska wieś”) inaczej Adampol to wioska, która istnieje 150 lat, ale wciąż celebrowane są w niej wszelkie przejawy polskości - kultura, obyczaje, religia, język oraz styl życia. Obecnie wioskę zamieszkuje około 30 rodzin polskiego pochodzenia, które dbają o kultywowanie polskich tradycji⁴⁶

Obecnie Polonezköy jest miejscowością turystyczną, doskonałą destynacją do wypoczynku, szczególnie weekendowego.

Adampol leży w północno- zachodniej części Turcji, w Regionie Morza Marmara,

po azjatyckiej stronie Bosforu, w odległości około 34 km od Stambułu⁴⁷. Dojazd do wioski jest dosyć utrudniony, najpewniejszym środkiem transportu jest samochód.

Polonezköy pierwotnie był osadą uchodźców z Polski, założoną w 1842 roku jako Adampol przez Michała Czajkowskiego na zlecenie ks. Adama Czartoryskiego⁴⁸.

Imperium Otomańskie nie zaakceptowało I rozbioru Polski, co przyczyniło się do poszukiwania schronienia przez polskich działaczy politycznych właśnie w Turcji (najwięcej uchodźców przybyło po powstaniu listopadowym -1830 r. i styczniowym- 1863r.). Osoby zamieszkiwane osadę otrzymywały obywatelstwo tureckie. Początkowo mieszkańcy zajmowali się hodowlą zwierząt i rolnictwem, dopiero od około 1920 r. w wiosce zaczęła rozwijać się turystyka. Stopniowo zaczęło powstawać coraz więcej restauracji, hoteli i pensjonatów. Polonezköy zaczął cieszyć się popularnością nie tylko wśród Polaków przyjeżdżających do Turcji, ale również wśród ludności tureckiej. Wioskę odwiedziło wiele znanych osobistości : Mustafa Kemal Atatürk, francuski pisarz Gustaw Flaubert, Papież Jan XXIII, Lech Wałęsa czy Aleksander Kwaśniewski⁴⁹.

46<http://www.stambul.msz.gov.pl> (data: 25.02.2013).

47<http://pl.wikipedia.org/> (data:26.02.2013).

48<http://www.stambul.msz.gov.pl> (data:26.02.2013).

49<http://www.polonezkoy.com> (data:26.02.2013).

25

4.3. Kapadocja - jeden z najstynniejszych cudów krajobrazowych

Kapadocja (w języku staroperskim - ziemia pięknych koni) to kraina uznawana za najpiękniejszą część Środkowej Anatolii, ze względu na jej niezwykły krajobraz, powstały na skutek erozji tufu wulkanicznego. Krajobraz zdobią zadziwiające formy skalne tj. bajkowe kominy czy skalne grzyby. Poza tym w wielu skałach zostały wydrążone mieszkania, kościoły, kaplice czy podziemne miasta. Region Kapadocji jest bardzo żyzny ze względu na tuf (uprawia się m.in. winorośl, wiśnie, morele, ciecierzycę i buraki cukrowe)⁵⁰.

Fot. 4-5. Przykłady skalnych form krajobrazu Kapadocji. Źródło : opracowanie własne

Kapadocja obejmuje powierzchnię 300 km² – od wschodu Kayseri, od zachodu Aksaray, na południe, gdzie

znajduje się Niğde. Największą popularnością wśród turystów cieszą się okolice Nevşehir, Ürgüpu i Göreme⁵¹.

Krajobraz Kapadocji zaczął kształtować się już 30 mln lat temu, wskutek wybuchu wulkanów. Teren Kapadocji został pokryty warstwą popiołów, a następnie powstał tuf, który ulegając procesowi erozji doprowadził do powstania przeróżnych form skalnych. Region Kapadocji był kiedyś centrum hetyckiego imperium, następnie królestwem (dominacja wpływów helleńskich) oraz rzymską prowincją. W X wieku mieszkańców Kapadocji opisywano jako jaskiniowców - żyli pod ziemią, jak w norach, w jaskiniach, szczelinach skalnych i labiryntach. Często podziemne miasta pełniły rolę schronienia m.in. dla prześladowanych chrześcijan w trakcie podbojów arabskich (VII- X w)⁵².

50Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia ..., s.277.

51Tamże, s..280.

52Turcja-przewodnik ilustrowany. Wyd.Berlitz,2008 Warszawa, s. 290.
26

4.4. Starożytne miasto greckie – Efez

W Turcji zachowało się do dzisiaj wiele starożytnych amfiteatrów i świątyń, ale w Efezie ostało się całe antyczne miasto⁵³. Efez (Ephesus) jest najlepiej zachowanym starożytnym miastem w Regionie Morza Śródziemnego⁵⁴.

Efez jest położony w Regionie Morza Egejskiego w prowincji Izmir, 22 km od Kuşadası, w pobliżu miasta Selçuk⁵⁵.

Istnieje wiele legend co do powstania miasta – według jednej Efez założyły Amazonki, jeszcze inna mówi, iż wyrocznia apollińska poleciła wybudowanie osady w miejscu wskazanym przez rybę i dzika. Pierwsze budowle zaczęto budować około 1000 r. p.n.e.⁵⁶,

a miasto stało się ośrodkiem kultu bogini płodności i urodzaju -Kybele (Matka Bogów), która z czasem została utożsamiana z Artemidą⁵⁷.W VI w. p.n.e. miasto przeżywało rozkwit, jednak to za panowania rzymskiego stało się centrum handlowym i finansowym, siedzibą namiestnika Rzymu, liczącym 250 tys. mieszkańców⁵⁸.

Efez był również ważnym ośrodkiem chrześcijaństwa (to właśnie w Efezie mieszkał i głosił ewangelię św. Paweł, a następnie św. Jan).

W 263 r. miasto najechali Goci, doprowadzając go do stopniowego upadku. W epoce bizantyjskiej natomiast doszło już do całkowitego opustoszenia Efezu⁵⁹.

53 Twój przewodnik Michael 's – Turcja..., s.212.

54 T. Brosnahan. Turcja część zachodnia..., s.412.

55 Twój przewodnik Michael 's – Turcja..., s.212.

56 Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia ..., s. 182.

57 Turcja-przewodnik ilustrowany..., s. 195.

58 Tamże, s.195-196.

59 Twój przewodnik Michael 's – Turcja..., s.212.

Fot.4- 6 . Posąg Artemidy w Muzeum Efeskim. Źródło: opracowanie własne

Fot.4-7 . Widok na ruiny bazyliki św. Jana. Źródło: opracowanie własne

28

4.5. Şirince – malownicza wioska słynąca z wina

Şirince to małe miasteczko położone w Regionie Morza Egejskiego, w prowincji Izmir, około 8 km od Efezu, zamieszkiwane przez około 600 osób. Określane zazwyczaj jako typowa wieś turecka w górach, otoczona gajami owocowymi oraz winnicami⁶⁰.

Wioska słynie z wyrobów lokalnych – wina, brzoskwiń oraz oliwy z oliwek.

Do XIX wieku Şirince było zamieszkiwane przez Greków, których domy można podziwiać do dziś. Pierwotna nazwa wioski brzmiała - Kırkinca (tur. Çirkince), co znaczyło „brzydki”, ponieważ Grecy w ten sposób chcieli ochronić się przed najezdami obcokrajowców, a ponadto nie dzielić się z nikim pięknem miasteczka. Nazwa została zmieniona w 1926 roku przez gubernatora Izmiru na współczesną – Şirince – co w polskim tłumaczeniu oznacza „piękny”⁶¹.

Wioska stała się sławna na cały świat, za sprawą teorii końca świata według Kalendarza Majów, który miał nastąpić 21 grudnia 2012 r.⁶².

Według tej koncepcji miasteczko jako jedyne na świecie miało zostać oszczędzone, ze względu na jego dobrą energię oraz fakt, że niedaleko wsi miało miejsce prawdopodobnie Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny⁶³.

Şirince przed datowanym końcem świata w ubiegłym roku przeżywało istne oblężenie turystów, przynosząc ogromne zyski dla lokalnych przedsiębiorców, nie tylko związane z pobytem w hotelach i pensjonatach, ale również ze sprzedażą wina – na okres tego wydarzenia produkowano „wino apokalipsy”⁶⁴.

60<http://obiezyswiat.org> (data:04.03. 2013).

61<http://www.ephesus.us>, <http://en.wikipedia.org> (data:04.03.).

62<http://swiat.newsweek.pl/> (data:04.03.).

63Matka Boska po śmierci Jezusa prawdopodobnie mieszkała 8 km od centrum Efezu -
http://pl.wikipedia.org/wiki/Dom_Marii_Dziewicy (data:04.03.).

64<http://losziemi.pl> (04.03).

29

Fot. 4-9. „Dom wina” w Şirince. Źródło: fot. Hakan Pekgöz.

30

Rozdział V

Zagospodarowanie turystyczne w wybranych miastach i wsiach Turcji

5.1. Stambuł

Zagospodarowanie turystyczne w Stambule jest na wysokim poziomie, zarówno baza noclegowa jak i gastronomiczna nieustannie się rozwijają, co wynika z corocznego napływu turystów.

5.1.1. Baza noclegowa

W mieście istnieje szeroki wybór miejsc noclegowych, w zależności od indywidualnych preferencji turysty i zasobności jego portfela. Podobnie jak w innych krajach w mieście mieszczą się hotele reprezentujące największe światowe sieci hotelowe tj. Hilton, Sheraton, Radisson Blue oraz inne ekskluzywne hotele np. Marmara Istanbul, Hotel Divan, Tarabya65.

Poza tym nie brakuje również hoteli 4-gwiazdkowych – Pera Palas czy Yeşil Ev.

Dla mniej zamożnych turystów doskonałą alternatywą są hostele np. Orient International Hostel lub tanie hotele –tj. Hotel Sultan, Hotel Gülhane66. Istnieją również schroniska młodzieżowe, które kierują swoją ofertę dla typowych „backpackerów”.

Hotele

o

najwyższych

standardach

ulokowane są

głównie w nowoczesnej dzielnicy

Taksim,

w

Sultanahmet natomiast można znaleźć stosunkowo dobry hotel lub hostel w rozsądnej

cenie, a dodatkowo poczuć atmosferę Starego Miasta.

5.1.2. Baza gastronomiczna

W Stambule lokale gastronomiczne są bardzo zróżnicowane, najpopularniejszymi z nich są restauracje, lokanty (ceny są niższe niż w restauracjach, a jedzenie tradycyjne), kebab salonu67 , pide salonu68, kawiarnie oraz pastahane (cukiernia). Z pewnością każdy turysta znajdzie coś dla siebie. W mieście nie brakuje również barów gastronomicznych typu McDonald 's, Burger King, Pizza Hut czy KFC.

Popularnymi restauracjami są :Abdullah, Ziya, Liman oraz lokale mieszczące się w hotelach Divan i Sheraton69. Na uwagę zasługuje również ekskluzywna restauracja Sarnıç oraz Reina (klub i restauracja w jednym).

65Twój przewodnik Michael s – Turcja..., s. 70-71.

66W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Stambuł i Pamukkale..., s.226-227.

67Potrawy oferowane są z baraniny, wołowiny i kurczaka z grilla poziomego lub pionowego, W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Stambuł i Pamukkale..., s.39.

68Miejsce gdzie sprzedaje się pide- „turecką pizzę” – placek z serem, mięsem lub warzywami.

69Twój przewodnik Michael' s – Turcja..., s.73.

Istotnymi miejscami są również Dersaadet Nargile Cafe oraz Ali Baba Nargile – gdzie przy dźwiękach orientalnej muzyki można delektować się tureckimi specjałami jednocześnie paląc fajkę wodną.

5.1.3. Komunikacja miejska i transport

W mieście istnieje wiele środków transportu, począwszy od autobusów, tramwajów, taksówek, pociągów, kończąc na metrze, promach oraz metrobusie⁷⁰. Pod względem szybkości oraz pięknych widoków najatrakcyjniejszy jest prom.

W Stambule mieszczą się dwa międzynarodowe lotniska – Atatürk Airport w Europie oraz Sabiha Gökçen Airport w części azjatyckiej. Ponadto w planach jest budowa nowego portu lotniczego, prawdopodobnie największego na świecie⁷¹.

Fot. 5-1. Lotnisko Atatürka w Stambule, terminal międzynarodowy

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Istanbul_Ataturk_Airport_International_Terminal.jpg

5.1.4. Baza towarzysząca

Baza towarzysząca pełni istotną rolę gdyż ułatwia pobyt turystom w miejscowości recepcyjnej. W Stambule nie brakuje biur informacji turystycznej m.in. na lotnisku i.m. Atatürka oraz w hallu hotelu Hilton⁷². Poza tym w mieście znajduje się mnóstwo lokali rozrywkowych, placówek kulturalnych – muzeów, teatrów, kin. Ważną rolę odgrywają także bazyry oraz galerie handlowe np. Cevahir – największy budynek tego typu w Europie⁷³. W wielu hotelach mieszczą się centra rekreacyjne i baseny, poza tym w mieście istnieje kilka Aquaparków m.in. Aqua Club Dolphin.

⁷⁰Autobus , który posiada oddzielny odgradzony pas na jezdni, podobnie jak metro.

71<http://podroze.onet.pl/aktualnosci/turcja-nowe-lotnisko-w-stambule-ma-byc-najwieksze-na-swiecie/pyh93> (data:9.03).

72Twój przewodnik Michael 's – Turcja..., s. 69.

73http://en.wikipedia.org/wiki/Istanbul_Cevahir (data:08.03).

32

Największą atrakcją dla turystów są jednak hammamy czyli łaźnie tureckie, gdzie można skorzystać z kąpieli oraz masaży m.in. w Cağaloglu Hamamı czy Çemberlitas Hamamı⁷⁴.

W mieście mieści się wiele banków, bankomatów, kantorów oraz oddziałów pocztowych.

Fot.5-2.Fajki wodne w Ali Baba Nargile

Fot.5-3. Wnętrze Cevahiru

Źródło: opracowanie własne

Źródło:

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Cevahi_mall_2007_babakgh.jpg

5.2. Polonezköy

W Adampolu znajduje się wiele miejsc noclegowych – hoteli oraz pensjonatów z pięknymi ogrodami i możliwością korzystania z basenu m.in. Club Adampol, Pension Berik, Klon Jawor Boutique Hotel⁷⁵. Lokalnej kuchni można spróbować w restauracjach np. Leonardo Restaurant lub na wolnym powietrzu, gdzie są organizowane barbecue i pikniki.

Polonezköy jest fantastycznym miejscem do wypoczynku oraz rekreacji i uprawiania sportu (w szczególności na świeżym powietrzu np. trekking). Poza tym wioska jest dobrym miejscem wypadowym dla kolarzy, mieści się tutaj trasa rowerowa dla BMX-ów.

74 Twój przewodnik Michael' s – Turcja..., s.102.

75 <http://www.polonezkoy.com> (data: 09.03).

33

5.3. Kapadocja

Na terenie Kapadocji znajduje się wiele hoteli i pensjonatów oraz restauracji, gdzie serwowane są tradycyjne dania tureckie. Doskonałą bazą wypadową jest miejscowość Nevşehir, ale również Ügrüp, Avanos, Üçhisar i Göreme. Popularnymi hotelami są m.in. Dedeman Kapadokya (najbardziej luksusowy w Kapadocji), Club Maditerranee Kaya Hotel, Peri Tower Hotel oraz Gamirasu Cave Hotel, znajdujący się w wykutym w skałach bizantyjskim klasztorze⁷⁶. Restauracje godne polecenia to przede wszystkim: Topdeck Cave Restaurant oraz Cappadocian Cuisine w Göreme⁷⁷. W Ügrüp znana jest restauracja Karkuş, gdzie są organizowane „wieczory tureckie”, obejmujące w swym programie taniec brzucha, taniec ludowy, a czasem nawet taniec wirujących derwiszów⁷⁸. Jeśli chodzi o spędzanie czasu wolnego główną atrakcją jest jazda konna, która sprzyja poznawaniu okolicy oraz garncarstwo. Poza tym są organizowane również loty balonem nad Kapadocją. Między miejscowościami kursują autobusy, które ułatwiają poruszanie się po regionie, jednak najlepszym środkiem transportu jest samochód, zwłaszcza jeśli czas pobytu w Kapadocji jest ograniczony czasowo. Najbliższe lotnisko mieści się w Nevşehir oraz w Kayseri, oddalonym około 73 km od Ügrüp.

5.4. Okolice Efezu

Selçuk jest miastem położonym najbliżej starożytnego Efezu i jednocześnie centrum turystycznym, gdzie baza noclegowa i gastronomiczna jest bardzo dobrze rozwinięta.

W mieście znajduje się spora ilość hoteli i pensjonatów tj. Hotel Bella, Hotel Akay, Australia New Zealand Pension, Victoria Hotel & Restaurant. Najlepsze lokale gastronomiczne położone są w centrum miasta, głównie nastawione są na turystów, wybór dań jest więc szeroki, ale dominuje kuchnia turecka. Godne polecenia są restauracje: Ephesus Restaurant, Aloe Vera Cafe Bistro, Karamese Anadolu Köy Sofraları⁷⁹. Poza tym w mieście znajdują się trzy banki oraz biuro informacji turystycznej. Najbliższy port lotniczy mieści się w Izmirze, położonym około 76 km od Seçuk. Z Izmiru można dostać się tutaj autobusem lub pociągiem. Po mieście najlepiej poruszać się pieszo lub skorzystać z taksówki. Ponadto w Selçuku znajduje się hammam, gdzie można odpocząć po zwiedzaniu zabytków starożytności.

76Turcja-przewodnik ilustrowany...., s. 383.

77Według <http://pl.tripadvisor.com> (09.03).

78Turcja-przewodnik ilustrowany...., s. 395.

79W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Sztambuł i Pamukkale....s. 88-90.

34

5.5.Şirince

W Şirince baza noclegowa i gastronomiczna jest również na dobrym poziomie. Turyci mogą zatrzymać się m.in. w hotelu butikowym Şirince Evleri, w Nisanyan Evleri Hotel oraz Kirkinca Hotel⁸⁰. Popularne są także pensjonaty, których w okolicy nie brakuje np. Zeus Pension. Tureckie potrawy oferują takie restauracje jak: Dimitros Restaurant, Markiz Konaklari i Neopolis Restaurant. Największym zainteresowaniem cieszą się śniadania na świeżym powietrzu, gdzie można podziwiać wspaniałą panoramę miasteczka. Şirince mieści się około 8 km od miasta Selçuk, gdzie można dostać się dolmusem. W miasteczku typowymi formami rekreacji są wycieczki piesze oraz jazda konna.

Fot.5-4. Deptak wzdłuż którego położone są restauracje i kawiarnie w Selçuku Źródło: opracowanie własne

Fot. 5-5. Asmalı Konak – rezydencja i restauracja wybudowana częściowo w skale- Ügrüp.

Źródło: fot. Hakan Pekgöz

80<http://pl.tripadvisor.com> (data:09.03).

35

Rozdział VI

Walory antropogeniczne i ciekawe miejsca

6.1.Stambuł

Dawny Konstantynopol tworzący kulturową stolicę kraju posiada niezwykle walory antropogeniczne – piękne meczety, monumentalne kościoły, pałace dawnych sułtanów, kolorowe bazyry oraz orientalne łaźnie tureckie.

Na uwagę zasługuje cała historyczna dzielnica Sultanahmet. Wizytówką metropolii jest Hagia Sophia- Kościół Mądrości Bożej, przykład niebywałej architektury bizantyjskiej oraz jeden z architektonicznych cudów świata. Przez ponad 1000 lat świątynia była największym kościołem chrześcijaństwa⁸¹. Dzisiejszy budynek Hagi

Sophii powstał na zlecenie Justyniana I Wielkiego, do budowy użyto najwyższej jakości materiałów m.in. złota i srebra z Efezu, białego marmuru z wysp na Morzu Marmara oraz żółtego marmuru z Afryki⁸².

Po upadku Konstantynopola w 1453 r., świątynia została zamieniona w meczet (początkowo dobudowano jeden minaret z czerwonej cegły, a w XVI w. dodano jeszcze trzy kolejne).

W 1935 r. Atatürk zarządził przekształcenie Hagi Sophii w muzeum⁸³. Obok Kościoła Mądrości Bożej jedną z najczęściej odwiedzanych budowli jest Błękitny Meczet, który został wzniesiony w latach 1609-1616, przede wszystkim, aby przyćmić Hagie Sophię oraz aby wzmocnić potęgę islamu⁸⁴. Jego nazwa wywodzi się od błękitnych płytek z Izniku, które zdobią wewnętrzne ściany budowli. Meczet budzi podziw ze względu na jego monumentalność oraz ciekawą architekturę. Interesujący jest fakt, iż budowla wywołała spore kontrowersje, ponieważ posiadała sześć minaretów podobnie jak Święty Meczet w Mekce i tym samym dorównywała jej prestiżem⁸⁵. Spór został zażegnany, ponieważ sułtan zarządził dobudowanie jeszcze jednego minaretu w tamtejszej świątyni w Mekce.

Kolejnym obiektem atrakcyjnym pod względem turystycznym oraz przedstawiającym bogactwo Imperium Osmańskiego jest Pałac Topkapı. Jego bogate wnętrza, zbiory sztuki oraz piękne ogrody co roku przyciągają rzesze turystów⁸⁶. Pałac został wybudowany przez Mehmeda Zdobywcę w latach 1459-1465 i funkcjonował jako siedziba rządu sułtańskiego. W 1853 r. rezydencja sułtana została przeniesiona do Pałacu Dolmabaçe.

81V. Able, Step by step Sztambuł, wyd. Berlitz, 2009 Warszawa, s. 30.

82Tamże, s.30.

83Tamże, s. 31.

84Turcja-przewodnik ilustrowany....., s. 126.

85Tamże, s.126.

86Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia, s. 67.

36

Dziś Pałac Topkapı jest udostępniony dla turystów, którzy mogą podziwiać zespół pawilonów pałacowych oraz harem.

Popularnością cieszą się również wybrane dzielnice Sztambułu tj. Taksim, Eminönü oraz Ortaköy. Taksim stanowi serce nowoczesnego Sztambułu, dzielnicę biznesu, którą tworzą stylowe restauracje, luksusowe hotele oraz puby i kluby⁸⁷. Na placu Taksim znajduje się pomnik Republiki przedstawiający Kemala Atatürka, ponadto jest to miejsce uznawane za centrum miasta, otoczone rondem ze stacją metra i kolejki linowo-szynowej oraz przystankiem tramwajowym i autobusowym⁸⁸. Ważną ulicą prowadzącą od placu Tünel do placu Taksim jest Istiklal Caddesi, która słynie z nocnego życia. Godną uwagi jest naturalna zatoka Sztambułu, położona przy ujściu Złotego Rogu, która dawniej pełniła rolę centrum portowego i ośrodka handlu – Eminönü⁸⁹. Do dzielnicy prowadzi Most Galata, który codziennie zatłoczony jest przez tamtejszych rybaków. Na Placu Eminönü znajduje się Nowy Meczet oraz Bazar Egipski, słynący ze sprzedaży różnorodnych towarów –przypraw, fajek wodnych, herbaty, tureckich słodczy, ceramiki, biżuterii oraz dywanów. Coraz większą popularność wśród turystów, jak i mieszkańców Sztambułu zdobywa Ortaköy, niegdyś wioska rybacka, dziś przedmieście metropolii, w którym mieszczą się liczne kawiarnie i restauracje. Niezwykłe wrażenie wywiera przede wszystkim Most Bosforski, łączący Ortaköy z Beylerbeyi, a jednocześnie Europę z Azją⁹⁰.

Fot. 6-1. Widok na Hagię Sopię. Źródło: opracowanie własne

87Turcja-przewodnik ilustrowany...., s. 133.

88V. Able, Step by step Stambuł....., s.58.

89Tamże, s. 48.

90Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia, s. 128.

37

Fot.6-2. Rybacy na Moście Galata. Źródło: opracowanie własne

6.2. Polonezköy

Adampol ze względu na swoje niewielkie rozmiary, posiada małą ilość walorów antropogenicznych, jednak zasługują one na uwagę. Najważniejszym, a jednocześnie najstarszym budynkiem w Polonezköy jest Dom Pamięci Zofii Ryży. Dom ten został wzniesiony w latach 1881-1883 przez jej ojca – Wincentego⁹¹. Zofia Ryży była ważną osobą w historii wioski, podobnie jak ojciec krzewiła polską kulturę wśród jej mieszkańców. Dziś budynek udostępniony jest dla turystów, którzy mogą podziwiać książki, fotografie i dokumenty dotyczące Polonezköy oraz XIX- wieczną polską architekturę budynku. Kolejnym istotnym obiektem jest Kościół Matki Boskiej Częstochowskiej wybudowany w 1914 r., na miejscu drewnianego kościoła, który zawalił się na skutek trzęsienia ziemi⁹². Przy kościele znajduje się cmentarz katolicki, gdzie zostali pochowani zarówno mieszkańcy wsi jak i podróżni, którzy przybyli do Adampolu⁹³.

⁹¹<http://www.polonezkoy.com> (data: 25.03. 2013).

⁹²<http://www.polonezkoy.com> (data: 25.03.2013).

⁹³<http://www.polonezkoy.com> (data: 25.03.2013).
38

6.3. Kapadocja

Specyficzne skały, które tworzą krajobraz Kapadocji umożliwiły człowiekowi stworzenie unikatowych domów, kościołów, a nawet podziemnych miast. Jest więc to wspólne dzieło natury i człowieka. Najwięcej skalnych kościołów, klasztorów i kaplic znajduje się w dolinie Göreme⁹⁴. Świątynie pochodzą z okresu IX- XI w.⁹⁵. Wart odwiedzenia jest m.in. najstarszy w tej dolinie kościół św. Barbary, następnie kościół Jabłka słynący z przepięknych fresków przedstawiających sceny z życia Jezusa⁹⁶. Na uwagę zasługuje również wykuty w skale kościół Jana Chrzciciela mieszczący się w Çavuşin, oddalonym o 5 km od Göreme⁹⁷. Niezwykłą atrakcją są podziemne miasta, najczęściej wielopoziomowe, które służyły jako mieszkania, miejsca pochówku lub kryjówek. Nieznana jest dokładna data założenia tych miast, niemniej jednak uważa się, że powstały około V w. p.n.e. ⁹⁸. Dla turystów udostępniono jedynie dwa podziemne miasta: Kaymaklı oraz Derinkuyu, oba położone na południe od Nevşehir⁹⁹.

Fot.6-3. Göreme –domy wykute w skałach. Źródło: opracowanie własne

⁹⁴Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia, s. 284.

⁹⁵<http://www.travelmaniacy.pl> (data: 25.03).

96 Twój przewodnik Michael's – Turcja..., s. 148

97 Tamże, s.149.

98 Tamże, s.152.

99 Tamże, s.153.

39

6.4. Efez

Efez stanowi jedną z najpopularniejszych destynacji turystyki kulturowej w Turcji ze względu na zachowane do dziś antyczne zabytki. Bez wątpienia najciekawszym obiektem tego starożytnego miasta jest biblioteka Celsusa, wzniesiona w latach 114-117 przez Tyberiusza Juliusza Akwilę w celu upamiętnienia jego ojca Juliusza Celsusa¹⁰⁰. Kolejnym ważnym zabytkiem jest świątynia Hadriana, zbudowaną w II w. n.e. ¹⁰¹Obiekt zdobią cztery korynckie kolumny oraz marmurowe płaskorzeźby przedstawiające mitologicznych bogów – m.in. Artemidę¹⁰². Wart odwiedzenia jest także amfiteatr, wzniesiony w III w .p.n.e., największy w Azji Mniejszej, mieszczący 25 tysięcy widzów¹⁰³.

Fot. 6-4. Biblioteka Celsusa w Efezie

Źródło: http://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Efez_Celsus_Library_RB.jpg

100Turcja-przewodnik ilustrowany...., s.197.

101Tamże, s.198.

102Tamże, s. 198.

103Twój przewodnik Michael 's – Turcja...., s. 216.

40

6.5.Şirince

Atrakcją wsi są domy wybudowane przez jej poprzednich mieszkańców – Greków, są one jednak stosunkowo nowe, najstarsze pochodzą z XIX w.¹⁰⁴. Większość z nich została przekształcona w hotele, pensjonaty lub restauracje. Poza tym w Şirince znajduje się kościół św. Jana Baptisty, wzniesiony w 1805 r. Budynek został odrestaurowany, jednak jego wnętrze pozbawione jest części fresków¹⁰⁵.

Fot.6-5.Charakterystyczne domy w Şirince. Źródło: opracowanie własne

Fot.6-6. Wnętrze kościoła św. Jana Baptysty. Źródło: opracowanie własne

104<http://obiezyswiat.org> (data:25.03).

105<http://www.nisanyan.com> (data:25.03).

41

Rozdział VII

Muzea, galerie, wydarzenia kulturalne

Stambuł posiada bogatą ofertę kulturalną – muzea, kina, teatry oraz galerie. Poza tym w mieście organizowane są różnego rodzaju festiwale i eventy. Spośród licznych

i interesujących muzeów na uwagę zasługuje Muzeum Archeologiczne (a właściwie kompleks składający się z Muzeum Starożytnego Wschodu, Muzeum Dziej Starożytnych oraz Pawilonu fajansowego¹⁰⁶). Muzeum mieści się obok Pałacu Topkapı oraz parku Gülhane. Zawiera wspaniałe i drogocenne zbiory sztuki starożytnej pochodzące m.in. z Egiptu, Mezopotamii, Grecji oraz Rzymu¹⁰⁷. Najważniejsze eksponaty to : posąg Bes, głowa węża z Kolumny Wężowej w Stambule, lwy z bramy Isztar w Babilonie oraz sarkofag Aleksandra Wielkiego¹⁰⁸. Kolejnym muzeum wartym obejrzenia podczas pobytu w Stambule jest Muzeum Sztuki Tureckiej i Islamskiej położone przy placu Sultanahmet, naprzeciwko Błękitnego Meczetu w dawnym pałacu Wielkiego Wezyra Ibrahima Paszy¹⁰⁹.

Zbiory z czasów seldżuckich i osmańskich, obejmują m.in. ceramikę, przykłady kaligrafii i dywany. Ponadto w Stambule mieści się Muzeum Adama Mickiewicza, które powstało w setną rocznicę śmierci tego wielkiego poety. W mieście oprócz muzeów istnieje wiele prywatnych galerii, często znajdujących się w kawiarniach lub barach. Jedną z bardziej znanych galerii jest Tem Gallery, w której znajduje się kolekcja tureckiej sztuki współczesnej oraz Galeri Baraz, w której można podziwiać dzieła z lat 50. XX w. reprezentujące w szczególności turecki abstrakcjonizm¹¹⁰. Wśród licznych festiwali najbardziej barwny jest Festiwal Tulipanów, który obchodzony jest rokrocznie przez cały kwiecień w Emirgan Park. Poza tym warto zwrócić uwagę na Międzynarodowy Festiwal Filmowy (również odbywający się w kwietniu), Międzynarodowy Festiwal Teatralny oraz Międzynarodowy Festiwal Jazzowy organizowany przez Stambulską Fundację Kultury¹¹¹.

106http://pl.wikipedia.org/wiki/Muzeum_Archeologiczne_w_Stambule (data: 29.04.2013).

107W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Stambuł i Pamukkale....s. 218.

108V. Able, Step by step Stambuł, s. 42.

109W. Korsak. Riwiera Turecka oraz Stambuł i Pamukkale....s.213.

110Turcja-przewodnik ilustrowany...., s. 398.

111<http://www.tourism-promotion.net/xvi-miedzynarodowy-festiwal-jazzowy-w-stambule/> (data:29.04).

Fot.7-1. Ekspozycje w Muzeum Archeologicznym w Stambule

Źródło: opracowanie własne

Oferta kulturalna Adampolu jest skierowana zarówno dla Polaków jak i obcokrajowców, którzy chcą poznać polską kulturę.

W wiosce funkcjonuje Dom Kultury, który mieści bibliotekę oraz galerię sztuki polskiej – Polart Gallery. Wnętrze budynku oraz przylegający do niego ogród jest przystosowany do organizacji festiwali, koncertów oraz różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych¹¹². Jednym

z najważniejszych jest Festiwal Czereśni, organizowany w czerwcu, który przybliży kulturę Polski poprzez występy tańca ludowego, koncerty i śpiewy polskich zespołów folklorystycznych¹¹³. Poza tym warta obejrzenia jest wystawa sztuki drewnianej oraz Muzeum Pszczelarstwa.

Fot.7-2. Taniec ludowy Źródło: http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polonezkoy_08859_nevit.jpg

112<http://www.polonezkoy.com> (data: 29.04.2013).

113<http://www.polonezkoy.com> (data: 29.04.2013).

44

Największą atrakcją terenu Kapadocji jest skansen Doliny Göreme, obejmujący około trzydziestu świątyń oraz słynący z niezwykle pięknych i oryginalnych form skalnych. W Kayseri znajduje się Muzeum Archeologiczne oraz Muzeum Etnograficzne. Jednym z najpopularniejszych festiwali jest Święto Wina, obchodzone w połowie września, gdzie przedstawiana jest sztuka ludowa regionu Kapadocji oraz degustacje wina¹¹⁴. Kolejnym istotnym wydarzeniem jest Festiwal Turystyki i Rękodzieła odbywający się z końcem sierpnia i początkiem września w Avanos¹¹⁵ i jest doskonałą okazją do promocji lokalnych wyrobów i prezentacji kultury materialnej Kapadocji.

Jedną z atrakcji w trakcie wycieczki do Efezu jest odwiedzenie Muzeum Efeskiego w Selçuk, w którym można podziwiać posągi, płaskorzeźby, freski, mozaiki oraz przedmioty codziennego użytku z domów w Efezie. Ważnymi eksponatami są bez wątpienia: posąg Artemidy, posązek Erosa na delfinie oraz posązek boga płodności Priapa¹¹⁶.

Jednym z festiwali odbywających się w mieście jest Efeski Festiwal Kultury, który jest organizowany w maju i przyciąga turystów poprzez koncerty, prezentacje tureckiej kultury oraz pokazy taneczne w amfiteatrze¹¹⁷. W lutym natomiast mają miejsce walki wielbłądów (podobnie jak w Aydın).

W Şirince natomiast co roku w październiku odbywa się Festiwal Wina, który przyciąga miłośników enoturystyki¹¹⁸. W czasie święta mają miejsce liczne degustacje win oraz innych lokalnych produktów, poza

tym miasteczko ma okazję do zaprezentowania swojej kultury większej liczbie odbiorców. Istotną rolę w organizacji festiwalu ma również tradycyjna, ludowa muzyka turecka.

114 Twój przewodnik Michael' s – Turcja..., s.152.

115 Turcja-przewodnik ilustrowany..., s.399.

116 Turcja-przewodnik ilustrowany..., s. 198.

117 Twój przewodnik Michael' s – Turcja..., s.217.

118 <http://talkingturkeygeorger.blogspot.com/2009/10/sirinces-wine-festival.html> (data: 29.04.).

45

Rozdział VIII

Turystyka kulturowa w wybranych miejscowościach Turcji w ocenie

turystów

W badaniu ankietowym wzięły udział losowo wybrane osoby, nie zachowano podziału ankietowanych ze względu na wiek, płeć i inne dane metryczkowe. Celem badania było zbadanie preferencji turystycznych Polaków jak i obcokrajowców, zarówno osób, które były w Turcji, jak i tych, którzy nie mieli okazji odwiedzić tego kraju. Zamiarem badania było przeanalizowanie roli turystyki kulturowej oraz potencjalnych obszarów zainteresowań turystów w Turcji, co może ułatwić w przyszłości wykreowanie odpowiedniej oferty, dostosowanej do potrzeb turystów. Metodą badawczą był sondaż diagnostyczny, przeprowadzony przy

użyciu ankiety internetowej.

8.1. Badanie ankietowe wśród Polaków

W badaniu wzięło udział więcej kobiet niż mężczyzn (aż 82 % stanowiły kobiety -wykres 16),

w przedziale wiekowym (wykres 17) 18-25 (80%) oraz 25-35 lat (16%). 50% badanych stanowiły osoby z wykształceniem średnim oraz 48% z wykształceniem wyższym (wykres 18). Zdecydowana większość ankietowanych pochodziła z miast powyżej 500 tysięcy mieszkańców (36%), ale również z miejscowości do 50 tysięcy mieszkańców (28%) (wykres 19).

Jaką formę wypoczynku Pan/Pani preferuje w czasie wyjazdu turystycznego?

16,5%

27,6%

zwiedzanie

14,9%

wypoczynek na plaży

8,2%

wycieczki objazdowe

21,6%

wycieczki fakultatywne

11,2%

aktywny wypoczynek

wypoczynek w hotelu (SPA, sauna, basen)

Wykres 1. Forma preferowanego wypoczynku. Źródło: opracowanie własne

W pytaniu pierwszym, o formę preferowanego wypoczynku (wykres 1) większość ankietowanych wybrała zwiedzanie (27,6%), a także wypoczynek na plaży (21,6%), co świadczy o przewadze turystyki kulturowej nad turystyką typową wypoczynkową.

46

Czy kiedykolwiek był/a Pan/Pani w Turcji?

40,0%

tak

60,0%

nie

Wykres 2. Pobyt w Turcji. Źródło: opracowanie własne

W pytaniu dotyczącym pobytu w Turcji (wykres 2) większość respondentów odpowiedziała negatywnie (60%) , jednak różnica między odpowiedziami nie była znacząco duża (20%).

W jakiego typu wyjeździe do Turcji Pan/Pani uczestniczyła?

2,9% 2,9% 2,9%

11,8% 35,3%

11,8%

20,6% 11,8%

wczasy

wycieczka objazdowa

wczasy i zwiedzanie

wyjazd do rodziny lub
znajomych
wyjazd typu erasmus

city break

wyjazd służbowy

Wykres 3. Rodzaj wyjazdu do Turcji. Źródło: opracowanie własne

W następnym pytaniu (wykres 3) ankietowani opowiedzieli się za przede wszystkim za wczasami (35,3%) oraz wczasami połączonymi ze zwiedzaniem (20,6%). Poza tym powodzeniem cieszyły się takie odpowiedzi jak- wycieczka objazdowa, wyjazd do rodziny lub znajomych oraz wyjazd typu Erasmus(11,8%).

Czy ostatni wyjazd do Turcji był organizowany samodzielnie czy za pośrednictwem biura podróży?

20,0%

za pośrednictwem biura podróży

80,0%

samodzielnie

Wykres 4. Typ wyjazdu ze względu na sposób organizacji. Źródło: opracowanie własne

W pytaniu o organizację wyjazdu (wykres 4) , zdecydowana większość respondentów korzystała z usług biur podróży podczas organizacji wyjazdu do Turcji (80%).

Za pośrednictwem jakiego biura podróży był organizowany Pański ostatni wyjazd do Turcji?

6,3%

6,3%

Rainbow Tours

31,3%

18,8%

TUI

Wezyr Holidays

18,8%

12,5%

Itaka

6,3%

Neckermann

Exim Tours

Wykres 5. Biura podróży najczęściej wybierane przez Polaków. Źródło: opracowanie własne

W pytaniu dotyczącym biur podróży (wykres 5), które pośredniczyły w organizacji wyjazdu turystycznego, wśród respondentów największą popularnością cieszyły się inne biura podróży –tj. Al matur, Juwentur Wałbrzych oraz Fly Back (31,3%), poza tym Wez yr Holidays (które specjalizują się w wyjazdach do Turcji, są jednak nastawione głównie na turystę masowego) a także Exim Tours, które posiada oferty skierowane dla turysty kulturowego (oba biura podróży stanowią 18,8% odpowiedzi ankietowanych).

Które z miast lub miejsc w Turcji miał/a Pan/Pani

Stambuł

Izmir

okazję odwiedzić?

Antalya

Alanya

Bodrum

2,5% 3,7%
3,7%

Marmaris

Efez

8,6%

14,8%

2,5%

Pergamon

9,9%

Milet

8,6%

Ankara

1,2%

6,2%

Troja

8,6%

Selçuk

2,5%

9,9%

Kapadocja

3,7%

Pammukale

4,9% 4,9%

3,7%

Didim

Polonezköy

inne

Wykres 6. Najczęściej odwiedzane miasta/ miejsca tureckie. Źródło: opracowanie własne

48

Najczęściej odwiedzanym tureckim miastem (wykres 6) wśród respondentów był Stambuł (14,8%), Antalya (9,9%), starożytne miasto Efez (9,9%), Bodrum, Kapadocja oraz Pamukkale (8,6%). Widoczna jest tendencja wzrostowa wobec popularności destynacji kulturowych.

Czy kiedykolwiek był/a Pan/Pani w Stambule?

45,0%

55,0%

tak

nie

Wykres 7. Pobyt w Stambule. Źródło: opracowanie własne

Wśród badanych turystów większość nie była w Stambule (wykres 7), z tymże różnica między odpowiedzią negatywną, a pozytywną wyniosła zaledwie 10%.

Jakie obiekty lub miejsca Pan/Pani zwiedził/a w Stambule?

2,5%

6,7% 6,0% 8,4%

Hagia Sophia

9,2%

Błękitny Meczet

6,7%

Pałac Topkapı

6,7%

5,9%

5,0%

Pałac Dolmabahçe

6,7%
9,2%

Wieża Galata

6,7%

5,9%

Wieża Leandra (Kız Kulesi)

3,4%

4,2%

Wielki Bazar

3,4%
3,4%

Bazar Egipski

Wykres 8. Najczęściej odwiedzane miejsca/ obiekty w Stambule. Źródło: opracowanie własne

Ankietowani w Stambule (wykres 8) zwiedzili przede wszystkim takie miejsca jak: Błękitny Meczet (9,2%), Wielki Bazar (9,2%), Hagia Sophia (8,4%) oraz Pałac Topkapı, Bazar Egipski, Hipodrom i takie dzielnice Stambułu jak Taksim czy Eminönü (wszystkie te miejsca lub obiekty stanowiły 6,7% odpowiedzi ankietowanych).

49

Czy kiedykolwiek używał/a Pan/Pani Museum Card (Müzekart) ?

30,0%

tak

70,0%

nie

Wykres 9. Popularność używania Karty Muzealnej. Źródło: opracowanie własne

Na pytanie o Kartę Muzealną (wykres 9) większość ankietowanych odpowiedziała negatywnie (70%), jednakże pozostałe 30% (prawdopodobnie Polaków, którzy brali udział w Erasmusie w Turcji) używało tej karty w celu zwiedzania muzeów, wystaw po znacznie niższej cenie, a czasem nawet za darmo. Większa część respondentów mogła nie wiedzieć o istnieniu takiej karty lub doszła do wniosku, że jest to zakup nieopłacalny, gdyż jest korzystny przy dłuższym pobycie w Turcji.

Jakie pamiątki przywiózł/przywiozła Pan/Pani z Turcji?

1,9%

27,8%

3,7%

27,8%

pocztówki, zdjęcia

bilety wstępu (do muzeów, obiektów zabytkowych)

16,7% 22,2%

książki, czasopisma, mapy, plany miasta, przewodniki

odzież, biżuteria

Wykres 10. Najczęściej wybierane pamiątki z Turcji. Źródło: opracowanie własne

Najpopularniejszymi pamiątkami wśród badanych (wykres 10) były pocztówki, zdjęcia oraz odzież i biżuteria (27,8%), na korzyść turystyki kulturowej przemawiały bilety wstępu stanowiące 22,2% (do muzeów i obiektów zabytkowych). Powodzeniem cieszyły się również książki, czasopisma, mapy, plany miasta i przewodniki (16,7%). Ankietowani wybrali również produkty regionalne, słodycze, herbatę (3,2%).

50

Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani przyjechać do Turcji (ponownie czy po raz pierwszy) ?

2,0%

6,0%

tak

nie

92,0%

nie mam zdania

Wykres 11. Chęć ponownego przyjazdu do Turcji. Źródło : opracowanie własne

Zdecydowana większość respondentów wykazała chęć przyjazdu do Turcji (wykres 11) ponownie lub po raz pierwszy (92%).

Jakie miasta lub miejsca chciałby/aby Pan/Pani zobaczyć w

Turcji?

2,5%

5,0%

4,1%

13,2%

7,4%

Stambuł

5,8%

6,6%

5,8%

Izmir

9,5%

5,0%

Antalya

6,2%

Alanya

8,3%

5,0%

4,5% 4,1%
7,0%

Bodrum

Marmaris

Efez

Wykres 12. Najbardziej popularne miasta/ miejsca wśród turystów. Źródło: opracowanie własne

Największą popularnością wśród respondentów (wykres 12) cieszył się Sztambuł (13,2%), następnie Troja (9,5%), Ankara (8,3%), Pamukkale (7,4%), Efez (7%). 5% badanych wskazało na Polonezköy a 4,1% na Didim. Spora część ankietowanych wykazała chęć zwiedzenia miast posiadających bogatą ofertę kulturową, zabytki, muzea, itp.

51

Jak ocenia Pan/Pani dostępność ofert turystycznych polskich biur podróży dotyczących wyjazdów do Turcji?

20,0%

6,0%
44,0%

jest dużo atrakcyjnych ofert

jest dużo ofert, ale mało atrakcyjnych

6,0%

jest mało ofert, ale są one dość atrakcyjne

nie ma dużego wyboru

24,0%
nie mam zdania

Wykres 13. Dostępność ofert turystycznych dotyczących Turcji. Źródło: opracowanie własne

Większa część ankietowanych (wykres 13) uznała, że istnieje wiele atrakcyjnych ofert turystycznych biur podróży dotyczących wyjazdów do Turcji (44%) , zdaniem 24% osób jest dużo ofert, ale mało atrakcyjnych, a 20% nie miało zdania.

Czy uważa Pan/Pani, że Turcja jest krajem atrakcyjnym pod względem
2,0%
turystycznym?

40,0%
zdecydowanie tak

58,0%

raczej tak

raczej nie

Wykres 14. Atrakcyjność Turcji w ocenie turystów. Źródło: opracowanie własne

58% ankietowanych uznało Turcję (wykres 14) zdecydowanie za kraj atrakcyjny pod względem turystycznym, 40% natomiast za raczej atrakcyjny, jedynie 2% za raczej nieatrakcyjny.

52

Turcja jest krajem atrakcyjnym turystycznie, ponieważ:

0,0%

2,2%

11,7%

posiada piękne zabytki architektury i sztuki

8,8%

27,7%

słynie z niezwykle różnorodnych i smacznych potraw

0,7%

5,1%

posiada niezwykle interesującą historię

19,7%

15,3%

5,8%

posiada rozwiniętą bazę noclegową

słynie z pięknych krajobrazów i plaż

2,9%

posiada ogromną ilość restauracji, bazarów, barów, pubów i centrów rozrywki

oznacza się bogatą ofertą kulturalną (festiwale, imprezy, koncerty, kina, teatry, opery, muzea)

charakteryzuje się niezwykle sprzyjającym klimatem do

wypoczynku

Wykres 15. Czynniki wpływające na atrakcyjność Turcji. Źródło: opracowanie własne

27,7% respondentów wskazało Turcję jako kraj atrakcyjny turystycznie (wykres 15), ponieważ posiada piękne zabytki architektury i sztuki, na drugim miejscu pod względem popularności była odpowiedź – Turcja słynie z pięknych krajobrazów i plaż (19,7%), następnie 15,3% osób opowiedziało się za smacznymi i różnorodnymi potrawami, które wpływają na atrakcyjność Turcji, a 11,7% za kulturą ludności lokalnej, która bez wątpienia jest interesująca dla turystów.

Można stwierdzić, iż turystyka kulturowa ma przewagę nad turystyką masową. Turystyka kulinarna również nie jest bez znaczenia dla turystów.

Płeć

18,0%

mężczyzna

82,0%

kobieta

Wykres 16. Płeć. Źródło: opracowanie własne

4,0% Wiek

16,0%

18- 25

80,0%

25- 35

35- 50

Wykres 17. Wiek. Źródło: opracowanie własne

53

2,0%

Wykształcenie

48,0%

50,0%

podstawowe

średnie

wyższe

Wykres 18. Wykształcenie. Źródło: opracowanie własne

4,0%

Miejsce zamieszkania

36,0%

28,0%

wieś

miasto do 50 tys. mieszkańców

14,0%

18,0%

miasto 50- 100 tys. mieszkańców

miasto 100- 500 tys. mieszkańców

miasto powyżej 500 tys. mieszkańców

Wykres 19. Miejsce zamieszkania. Źródło: opracowanie własne

8.2. Badanie ankietowe wśród obcokrajowców

W badaniu ankietowym 58% respondentów stanowiły kobiety (wykres 33). Przeważały osoby w wieku 18-25 lat (68%) oraz 25-35 lat (32%) - (wykres 34) z wykształceniem wyższym (88%) i średnim (12%) - (wykres 35). Najwięcej ankietowanych pochodziło z miast 100-500 tysięcy mieszkańców (26%) oraz z miast powyżej 500 tysięcy mieszkańców (24%). Spory odsetek stanowiły również osoby z miejscowości poniżej 50 tysięcy (20%) i z miast posiadających 50-100 tysięcy mieszkańców. 14% badanych pochodziło ze wsi (wykres 36). Zdecydowana większość respondentów wyjechała do Turcji w ramach programu Erasmus.

54

Jaką formę wypoczynku Pan/Pani preferuje w czasie wyjazdu turystycznego?

4,8%

4,0%

33,1%

zwiedzanie

18,5%

wypoczynek na plaży

wycieczki

21,0%

18,5%

wypoczynek aktywny

wypoczynek w hotelu

inne

Wykres 20. Forma preferowanego wypoczynku. Źródło: opracowanie własne

W pytaniu o formę preferowanego wypoczynku (wykres 20) ankietowani wskazali na zwiedzanie (33,1%) i wycieczki (21%) - bez wątplenia można stwierdzić, że podobnie jak wśród polskich respondentów największą popularnością cieszy się turystyka kulturowa. Na trzecim miejscu ex aequo znalazł się wypoczynek na plaży oraz aktywny wypoczynek (18,5%).

Czy kiedykolwiek był/a Pan/Pani w Turcji?

18,0%

tak

nie

82,0%

Wykres 21. Pobyt w Turcji. Źródło: opracowanie własne

W pytaniu o pobyt w Turcji (wykres 21) zdecydowana większość badanych odpowiedziała twierdząco (aż 82%), w przeciwieństwie do Polaków.

55

W jakiego typu wyjeździe do Turcji Pan/Pani
uczestniczyła?

4,7%

1,2%

2,3%

wczasy

15,1%

wycieczki

30,2%

9,3%

wczasy i zwiedzanie

wyjazd do rodziny lub

znajomych

22,1%

wyjazd typu Erasmus

15,1%

wyjazd służbowy

city break

inne

Wykres 22. Rodzaj wyjazdu. Źródło: opracowanie własne

W pytaniu o rodzaj wyjazdu (wykres 22) zdecydowaną większość ankietowanych stanowiły osoby wyjeżdżające w ramach programu Erasmus (jako, że były one grupą docelową) – 30,2%. Sporą popularnością cieszyły się także wakacje połączone ze zwiedzaniem (22,1%).

Czy ostatni wyjazd do Turcji był organizowany samodzielnie czy za pośrednictwem biura podróży ?

9,7%

za

pośrednictwem

biura podróży

samodzielnie

90,3%

Wykres 23. Typ wyjazdu ze względu na sposób organizacji. Źródło: opracowanie własne

90,3% respondentów (wykres 23) zorganizowało swój ostatni wyjazd do Turcji samodzielnie (w przeciwieństwie do Polaków), powodem takiej odpowiedzi jest bez wątpienia fakt, iż wśród ankietowanych dominowali studenci Erasmusa.

Które z miast lub miejsc w Turcji miał/a Pan/Pani

Stambuł

Izmir

okazję odwiedzić?

Antalya

Alanya

3,0% 1,5%

Bodrum

5,5%
20,5%

Marmaris

5,5%

Efez

9,0%

Milet

4,5%

7,5%

Bergama

Ankara

5,0%

8,5%

Troja

7,0%

7,0%

6,5%

Selçuk

2,0%

Kapadocja

1,0%

Pammukale

3,0%

3,0%

Didim

Polonezköy

inne

Wykres 24. Najczęściej odwiedzane miasta/miejsca tureckie. Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana przewagę nad innymi odwiedzanymi miastami przez turystów (wykres 24) miał Stambuł (20,5%), następnie Kapadocja (9%), Antalya (8,5%), Izmir (7,5%), taką samą popularnością cieszyła się Ankara oraz Bodrum (7%). Spora część ankietowanych (5,5%) wybrała odpowiedź- inne, czyli takie miasta jak: Konya, Fethiye, Çanakkale, Bursa, Trabzon, Mardin, Urfa, Van, Sakarya oraz Izmit. Można więc określić, że gusta ankietowanych były bardzo zróżnicowane – poprzez region Morza Marmara, wybrzeże Morza Śródziemnego, wybrzeże Morza Czarnego, po Centralną i Wschodnią Anatolię.

Czy kiedykolwiek był/a Pan/Pani w Stambule?

7,3%

tak

92,7%

nie

Wykres 25. Pobyt w Stambule. Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość respondentów (wykres 25) odwiedziła w czasie swoich podróży Stambuł (aż 92,7%).

57

Jakie obiekty lub miejsca Pan/Pani zwiedziła w Stambule?

1,9%

7,7%

7,5%

7,7%

8,4%

8,1%

7,9%

2,8%

5,4%

0,4%

7,1% 7,7%

5,6%

6,0%

4,1%

3,6%

4,9%

3,2%

Hagia Sophia

Błękitny Meczet

Pałac Topkapı

Pałac Dolmabahçe

Wieża Galata

Wieża Leandra

Wielki Bazar

Bazar Egipski

Muzeum Archeologiczne

Hipodrom

Meczet Eyüp Sultan

Meczet Sulejmana

Wykres 26. Najczęściej odwiedzane miejsca/obiekty w Stambule. Źródło: opracowanie własne

Na pierwszym miejscu wśród najchętniej odwiedzanych obiektów/miejsc w Stambule (wykres 26) był Błękitny Meczet (8,4%), następnie turystyczna dzielnica pełna restauracji i klubów – Taksim (8,1%) oraz Pałac Topkapı (7,9%). Popularnością cieszyły się również: Hagia Sofia, Wielki Bazar oraz Eminönü (7,7%).

Czy kiedykolwiek używał/a Pan/Pani
Kartę Muzealną?

24,4%

75,6%

tak

nie

Wykres 27. Popularność używania Karty Muzealnej. Źródło: opracowanie własne

Większość respondentów stanowiących 75,6% używała Kartę Muzealną (wykres 27). Jako, że znaczna część ankietowanych brała udział w programie Erasmus, była ona bardzo dobrze poinformowana, jeśli chodzi o możliwość założenia takiej karty oraz o sposobach jej użytkowania. Poza tym jako studenci tureckich uczelni respondenci mogli za przystępną cenę taką kartę zakupić, a zakup ten przy dłuższym pobycie (półrocznym lub rocznym) był zdecydowanie opłacalny.

58

Jakie pamiątki przywiózł/a Pan/Pani z Turcji?

1,6%

4,7%

pocztówki, zdjęcia

26,8%

bilety wstępu (do muzeów,

22,8%

obiektów zabytkowych)

książki, czasopisma, mapy, plany

miasta, przewodniki

20,5%

23,6%

ubrania, biżuteria

nie przywiozłem/am

inne

Wykres 28. Najczęściej wybierane pamiątki z Turcji. Źródło: opracowanie własne

Osoby biorące udział w badaniu przywiozły z Turcji takie pamiątki jak: pocztówki, zdjęcia (26,8%), bilety (do muzeów, obiektów zabytkowych) – 23,6%, ubrania i biżuterię (22,8%) książki, czasopisma, mapy, plany oraz przewodniki – 20,5%. Jako „inne” respondenci wskazali na produkty regionalne, przyprawy, herbatę, słodczy, wino, itp.

Czy chciałby/chciałaby Pan/Pani przyjechać do Turcji(ponownie lub po raz pierwszy)?

12,0%

tak

nie mam

88,0%

zdania

Wykres 29. Chęć ponownego przyjazdu do Turcji. Źródło: opracowanie własne

Zdecydowana większość ankietowanych na pytanie dotyczące przyjazdu do Turcji (wykres 29) odpowiedziała twierdząco (88%), jedynie 12% respondentów nie miało w tej sprawie zdania. W przeciwieństwie do badania ankietowanego przeprowadzonego wśród Polaków, nie padła odpowiedź negatywna.

59

Jakie miasta lub miejsca chciałby/chciałyby

Stambuł

Izmir

Pan/Pani zobaczyć w Turcji?

Antalya

Alanya

5,7% 1,9% 5,4%

Bodrum

Marmaris

2,2%
3,8%

8,2%

Efez

Milet

9,8%

7,3%

3,5%

Bergama

Ankara

7,3%

7,3%

Troja

7,6%
7,0%

Selçuk

Kapadocja
3,2%

4,7%

Pammukale

Polonezköy

6,3% 5,1%

3,8%

Didim

Konya

inne

Wykres 30. Najbardziej popularne miasta/ miejsca wśród turystów. Źródło: opracowanie własne

Największą popularnością wśród ankietowanych (wykres 30) cieszyło się Pamukkale (9,8%), następnie Izmir (8,2%), Troja oraz „inne” czyli Trabzon, Konya, Wybrzeże Morza Czarnego, Van i Góra Ararat (7,6%). Poza tym respondenci wskazali na Kapadocję, Antalyę oraz Bodrum (7,3%). Zainteresowaniem cieszył się również Efez (7%).

Czy uważa Pan/Pani, że Turcja jest krajem atrakcyjnym pod względem turystycznym?

26,0%

zdecydowanie

tak

74,0%

raczej tak

Wykres 31. Atrakcyjność Turcji w ocenie turystów. Źródło: opracowanie własne

Na pytanie o atrakcyjność turystyczną Turcji (wykres 31) respondenci odpowiedzieli w 74% potwierdzająco. 26% uznało Turcję „za raczej” atrakcyjną pod względem turystycznym. Nie było ani jednej odpowiedzi przeczącej.

60

posiada piękne zabytki architektury i sztuki
Turcja jest krajem atrakcyjnym turystycznie, ponieważ:

0,0%

5,6%
12,6%
4,9%
25,2%

3,5%

14,0%
3,5%

14,7%

15,4%
0,7%

słynie z niezwykle różnorodnych i smacznych potraw

posiada niezwykle interesującą historię

słynie z pięknych krajobrazów i plaż

posiada rozwiniętą bazę noclegową

posiada ogromną ilość restauracji, bazarów, barów, pubów i centrów rozrywki

oznacza się bogatą ofertą kulturalną (festiwale, imprezy, koncerty, kina, teatry, opery, muzea) charakteryzuje się niezwykle sprzyjającym klimatem do wypoczynku

Wykres 32. Czynniki wpływające na atrakcyjność Turcji . Źródło: opracowanie własne

Popularnymi odpowiedziami wśród ankietowanych na pytanie dlaczego Turcja jest krajem atrakcyjnym turystycznie (wykres 32) były: ponieważ posiada piękne zabytki architektury i sztuki (25,2%), posiada interesującą historię (15,4%), słynie z pięknych krajobrazów i plaż (14,7%), słynie z różnorodnych i smacznych potraw (14%), kultura i zwyczaje ludności lokalnej są interesujące dla turystów (12,6%).

Płeć

42,0%

mężczyzna

58,0%

kobieta

Wykres 33. Płeć. Źródło: opracowanie własne

61

Wiek

32,0%

68,0%

18-25

25-35

Wykres 34. Wiek. Źródło: opracowanie własne

Wykształcenie

12,0%

średnie

wyższe

88,0%

Wykres 35. Wykształcenie. Źródło: opracowanie własne

Miejsce zamieszkania

wieś
24,0%
14,0%

miasto (poniżej 50 000

mieszkańców)

20,0%

miasto (50 000 - 100 000

mieszkańców)
26,0%

16,0%

miasto (100 000 - 500 000

mieszkańców)

miasto (powyżej 500 000

mieszkańców)

Wykres 36. Miejsce zamieszkania. Źródło: opracowanie własne

62

7.3. Podsumowanie badania ankietowego

W obu częściach badania ankietowego, większość respondentów uznała Turcję za kraj atrakcyjny dla turystów, posiadający wielki potencjał w tej dziedzinie – piękne krajobrazy, zabytki architektury i sztuki, smaczne jedzenie oraz interesującą kulturę mieszkańców. Według opinii ankietowanych można wywnioskować, że turystyka kulturowa obok turystyki wypoczynkowej jest coraz bardziej popularna. Turystów przestaje satysfakcjonować bierny wypoczynek na plaży lub w hotelu, większość z nich jest zainteresowana zwiedzaniem zabytków, uczestnictwem w wydarzeniach kulturalnych oraz poznawaniem nowych społeczności i ich kultur.

Stosunek respondentów w przeprowadzonym badaniu był przeważnie pozytywny, wiele osób wykazało chęć ponownego przyjazdu do Turcji. Więcej negatywnych głosów oddali Polacy (co może wiązać się ze stereotypami na temat Turcji), niż obcokrajowcy (zdecydowana większość odwiedziła ten kraj w przeciwieństwie do Polaków, więc mogli skonfrontować swoje poglądy z rzeczywistością).

Najtrafniejszą oceną postaw ankietowanych w stosunku do Turcji była odpowiedź na pytanie-„Z czym kojarzy Ci się Turcja?”.

Odpowiedzi Polaków oscylowały pomiędzy pozytywnymi skojarzeniami np. „piękne zabytki, niezwykle uprzejmi ludzie, smaczne jedzenie”, „wielokulturowość, zabytki, bazyry”, „Stambuł-miasto na dwóch kontynentach, łaźnie publiczne, meczety”, a negatywnymi tj. „niezbyt czyste ulice, podrywacze”, „wielu cudzoziemców, zamach, mało przystępne ceny dla turystów”. Poza tym bardzo często pojawiły się takie wypowiedzi jak: „kebab, herbata, ciepły klimat, dywany, chałwa, plaże, sułtan, harem, egzotyka, Pamukkale, Kapadocja, Troja, Stambuł”- czyli typowe skojarzenia związane z Turcją.

Wśród cudzoziemców najbardziej popularnymi wypowiedziami były: „słodczyce, otwarci i przyjaźni ludzie, gościnność, smaczne jedzenie, meczety, piękne zabytki, Hagia Sofia, interesujące tradycje, ciepły klimat, chaos, Stambuł- Europejska Stolica Kultury 2010, Orhan Pamuk, islam”.

W badaniu pojawiło się wiele zróżnicowanych odpowiedzi jednak większość z nich okazała się być przychylna Turcji. Ten kraj doskonale opisuje jeden komentarz z przeprowadzonej ankiety - „Turcja kojarzy mi się z miejscem, gdzie historia i nowoczesny świat istnieją obok siebie”.

Zakończenie

Turcja to kraj, który bez wątpienia ma wiele do zaoferowania turystom, zarówno w zakresie turystyki wypoczynkowej, aktywnej, kongresowej, jak i coraz bardziej popularnej turystyki kulturowej. Niezwykle bogata historia i dziedzictwo kulturowe tego kraju wpływają na coraz częstsze podróże o charakterze poznawczym. Zestawienie ze sobą wielkiej metropolii i stolicy kulturowej jaką jest Sztambuł wraz z polską wsią Adampol, bajkową Kapadocją, starożytnym Efezem oraz słynącą z wina wioską Şirince nie było przypadkowe. Przedstawione w pracy licencjackiej miasta tureckie ukazały różnorodność kulturową kraju oraz jego niebywały potencjał kulturowy, który ma ogromne szanse rozwoju na rynku turystycznym i jest to bez wątpienia doskonała przeciwwaga dla turystyki masowej.

Obecnie Ministerstwo Turystyki i Kultury Turcji promuje nie tylko popularne destynacje wypoczynkowe, ale również takie miejsca jak Didim czy Troja. Ponadto w powstałej strategii turystycznej do roku 2023, dużo miejsca poświęcono rozwojowi turystyki kulturowej i promocji mniej znanych miejscowości tureckich tj. Manisa, Amasya, Mardin i Kars. Poza tym wspomniano również o promowaniu Kapadocji i Troi. Turystyka kulturowa będzie coraz bardziej istotna w trakcie kreowania ofert turystycznych, gdyż turyści stają się coraz bardziej wymagający, nie zadowala ich już tylko „leżenie na plaży”. Model turystyki 3 S powoli, ale z powodzeniem jest zastępowany przez model 3 E, co potwierdzają wyniki przeprowadzonego badania ankietowego. Polacy coraz częściej idą śladem turystów z innych krajów i wybierają wczasy połączone ze zwiedzaniem lub wycieczki objazdowe.

Można więc stwierdzić, iż ta tendencja będzie się utrzymywać przez najbliższe kilka a nawet kilkanaście lat.

BIBLIOGRAFIA:

Opracowania i artykuły:

1. Jędrysiak T., Turystyka kulturowa. PWE, Warszawa 2008.
2. Ćwiklińska J., Turystyka i kultura- od komercjalizacji do dialogu kultur, [w:], Kultura i turystyka – razem ale jak?, pod red. A. Stasiaka, Wyd. WSTH, Łódź 2009.
3. Dłużewska A., Społeczno -kulturowe dysfunkcje turystyczne w krajach islamu, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2009.
4. Shkolnik M., Twój przewodnik Michael 's – Turcja, Wyd. EUROPA, 1995.
5. Swan S., Turcja. Przewodniki Wiedzy i Życia, Wyd. Hachette, 2003.
6. Korsak W., Riwiera Turecka oraz Sztambuł i Pamukkale, Wyd. Bezdroża, 2011.
7. Brosnahan T., Turcja część zachodnia. Wyd. Pascal, 1994.
8. Praca zbiorowa, Turcja-przewodnik ilustrowany. Wyd. Berlitz, Warszawa 2008.
9. Able V., Step by step Sztambuł, Wyd. Berlitz, Warszawa 2009.
10. Cegielski M., Oko świata – od Konstantynopola do Sztambułu, Wydawnictwo W.A.B., Warszawa 2010.
11. Leś A., – Analiza Rynku Turystycznego w Turcji. Praca magisterska przechowywana w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie.
12. Mikos von Rohrscheidt A. Turystyka kulturowa- wokół definicji, Turystyka kulturowa – czasopismo naukowe, Nr 1/2008.
13. Ağyar O., The Prince – dedicated magnificent work for Süleyman's son, 2010.
14. Rejmer M., Sztambuł – potęga i melancholia, Podróże 04/kwiecień 2013.
15. Opracowanie zbiorowe, Turcja – Europa + Orient, Rynek turystyczny, czerwiec 2009.
16. Opracowanie AKT, Wypoczynek (nie tylko) nad Morzem Czarnym, Rynek turystyczny, marzec 2010.
17. Gąsior A., Tureckie wakacyjne przeboje, Rynek turystyczny, kwiecień 2011.
18. Zakrzewska J., Potencjał kulturowy Turcji a preferencje turystyczne Polaków i dostępność kulturowej oferty turystycznej, Turystyka kulturowa – czasopismo naukowe Nr 12/ 2010

Strony internetowe:

1. <http://pl.wikipedia.org>
2. <http://grupa.turystykakulturowa.org>
3. www.turystykakulturowa.org
- 65
4. <http://www.kultur.gov.tr>
5. <http://turcjawsandalach.pl>
6. <http://www.wirtualnaturcja.pl>
7. <http://www.stambul.msz.gov.pl>
8. <http://www.polonezkoy.com>
9. <http://obiezyswiat.org>
10. <http://www.ephesus.us> ,
11. <http://en.wikipedia.org>
12. <http://swiat.newsweek.pl>
13. <http://losziemi.pl>
14. <http://podroze.onet.pl>
15. <http://pl.tripadvisor.com>
16. <http://www.travelmaniacy.pl>
17. <http://www.nisanyan.com>
18. <http://www.tourism-promotion.net>
19. <http://talkingturkeygeorger.blogspot.com>

SPIS ILUSTRACJI:

- 1-1. Piramidy w Gizie.
6
- 1-2. Lazurowe Wybrzeże- przykład turystyki masowej
7

- 1-5. Autostopowiczki w Nowej Zelandii, 2006.
10
- 1-6. Backpacking „miejski”
10
- 1-7. Zatłoczona plaża w Kołobrzegu w czasie sezonu urlopowego- przykład modelu 3S
11
- 1-8. Turystyka miejska jako forma 3E na przykładzie Wiednia
12
- 1-9. Turyści przed wejściem do bazyliki św. Jana w Efezie- model 3E.
12
- 2-1. Głowa Meduzy w Świątyni Apollina w Didim.
15
- 3-1. Trabzon – Region Morza Czarnego.
18
- 3-2. Bodrum – widok od strony Zamku św. Piotra – Region Egejski
18
- 3-3.
Góra Ararat od strony tureckiej
20
- 4-1.
Widok na miasto i Bosfor z Wieży Galata
21
- 4-2.
Stambuł – miasto na dwóch kontynentach
22
- 4-3.
Zabytkowy tramwaj - Taksim
24
- 4-4. Niedzielne popołudnie w dzielnicy Beyazit. Widok na bramę główną Uniwersytetu
Stambulskiego.
24
66
- 4-5. Przykłady skalnych form krajobrazu Kapadocji.
26
- 4- 6 . Posąg Artemidy w Muzeum Efeskim.
28
- 4-7 . Widok na ruiny bazyliki św. Jana.
28
- 4-8 . Stoisko z produktami regionalnymi Şirince.
30
- 4-9. „Dom wina” w Şirince.
30
- 5-1. Lotnisko Atatürka w Stambule, terminal międzynarodowy
32
- 5-2.Fajki wodne w Ali Baba Nargile . Fot.5-3. Wnętrze Cevahiru
33

5-4. Deptak wzdłuż którego położone są restauracje i kawiarnie w Selçuku	
35	
5-5. Asmalı Konak – rezydencja i restauracja wybudowana częściowo w skale- Ügrüp.	
35	
6-1. Widok na Hagię Sophię.	
37	
6-2. Rybacy na Moście Galata.	
38	
6-3. Göreme –domy wykute w skałach.	
39	
6-4. Biblioteka Celsusa w Efezie.	
40	
6-5.Charakterystyczne domy w Şirince.	
41	
6-6. Wnętrze kościoła św. Jana Baptysty.	
41	
7-1. Ekspozyty w Muzeum Archeologicznym w Stambule	
43	
7-2. Taniec ludowy	
44	

SPIS MAP:

1.	
Mapa topograficzna Turcji	
16	
2.	
Regiony Turcji.	
17	

SPIS TABEL:

1. Klasyfikacja rodzajów i form turystyki.	
8	
2. Liczba turystów zagranicznych odwiedzających Turcję w latach 2010- 2012	
13	
3.Pierwsza dziesiątka narodowości, które najczęściej odwiedziły Turcję w latach 2010-2012	14
4.Wykaz narodowości europejskich, które najczęściej odwiedziły Turcję w latach 2010-2012	14

SPIS WYKRESÓW

1.
Forma preferowanego wypoczynku.
46
2.
Pobyt w Turcji.
47
3.
Rodzaj wyjazdu do Turcji.
47
4. Typ wyjazdu ze względu na sposób organizacji.
47
5.
Biura podróży najczęściej wybierane przez Polaków.
48
6.
Najczęściej odwiedzane miasta/ miejsca tureckie.
48
7.
Pobyt w Stambule.
49
8.
Najczęściej odwiedzane miejsca/ obiekty w Stambule.
49
9.
Popularność używania Karty Muzealnej.
50
10.
Najczęściej wybierane pamiątki z Turcji.
50
11. Chęć ponownego przyjazdu do Turcji.
51
12.
Najbardziej popularne miasta/ miejsca wśród turystów.
51
13.
Dostępność ofert turystycznych dotyczących Turcji.
52
14. Atrakcyjność Turcji w ocenie turystów.
52
15.
Czynniki wpływające na atrakcyjność Turcji.
53
- 16.

Płeć.	
53	
17.Wiek.	
53	
18.Wykształcenie.	
54	
19.	
Miejsce zamieszkania	
54	
20.	
Forma preferowanego wypoczynku.	
55	
21.	
Pobyt w Turcji.	
55	
22.Rodzaj wyjazdu.	
56	
23. Typ wyjazdu ze względu na sposób organizacji.	
56	
24.	
Najczęściej odwiedzane miasta/miejsca tureckie.	
57	
25.	
Pobyt w Stambule.	
57	
26.	
Najczęściej odwiedzane miejsca/obiekty w Stambule.	
58	
27.	
Popularność używania Karty Muzealnej.	
58	
28.	
Najczęściej wybierane pamiątki z Turcji.	
59	
29.	
Chęć ponownego przyjazdu do Turcji.	
59	
30.	
Najbardziej popularne miasta/ miejsca wśród turystów.	
60	
31. Atrakcyjność Turcji w ocenie turystów.	
60	
32.	
Czynniki wpływające na atrakcyjność Turcji .	
61	
33.	
Płeć.	
61	

34. Wiek.

62

35. Wykształcenie.

62

36. Miejsce zamieszkania.

62

Streszczenie

W pracy licencjackiej przedstawiono rolę i znaczenie turystyki kulturowej w ofercie turystycznej wybranych miast i wsi Turcji. Najwięcej uwagi poświęcono opisowi Turcji jako destynacji turystycznej oraz charakterystyce poszczególnych miejscowości i regionów tj. Sztambuł, Adampol, Kapadocja, Efez oraz Şirince.

Ważnym aspektem był wstęp, który ukazał istotę pracy oraz jej główne zamierzenia. Ponadto zostały wyjaśnione kluczowe pojęcia – kultura, turystyka kulturowa, model 3 S i 3 E oraz scharakteryzowano pokrótce turystów kulturowych. Przybliżono również potencjał kraju oraz formy turystyki, które cieszą się największą popularnością wśród turystów. Wyszczególniono także rodzaje turystyki kulturowej m.in. turystykę miejską, turystykę kulinarną, a następnie przedstawiono je na przykładzie wybranych miejscowości.

Ponadto w pracy dyplomowej została ukazana opinia turystów na temat Turcji i turystyki kulturowej, aby precyzyjniej przybliżyć problematykę pracy. W podsumowaniu zawarto najważniejsze wnioski oraz wynikające z nich prognozy na przyszłość jeśli chodzi o rozwój turystyki kulturowej w Turcji i na świecie.

Oświadczam, że pracę niniejszą przygotowałam samodzielnie. Wszystkie dane, istotne myśli i sformułowania pochodzące z literatury (przytaczane dosłownie lub niedosłownie) są opatrzone odpowiednimi odsyłaczami. Praca ta nie była w całości ani w części, w tej ani podobnej formie przez nikogo przedłożona do żadnej oceny i nie była publikowana.

.....

podpis

Oświadczam, że treść pracy zapisana na dołączonej płycie CD jest zgodna z treścią pracy w wersji papierowej

.....

podpis

Oświadczenie woli autora

Wyrażam zgodę na udostępnienie niniejszej pracy mojego autorstwa przez Bibliotekę WSB we Wrocławiu w jej czytelni oraz w ramach wypożyczeń międzybibliotecznych.

.....

podpis

70